

Jazyky v sekundárním vzdělávání:

*přehled celostátních testů
v Evropě*

2014/15

Zpráva Eurydice

Jazyky v sekundárním vzdělávání:

přehled celostátních testů
v Evropě

2014/15

Zpráva Eurydice

Tento dokument vydala Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA, Analýza politik v oblasti vzdělávání a mládeže).

Citace publikace:

Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2015. *Jazyky v sekundárním vzdělávání: přehled celostátních testů v Evropě – 2014/15*. Zpráva Eurydice. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

ISBN 978-92-9492-090-4

doi:10.2797/283331

Tato publikace je k dispozici také na internetu (<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>).

Konečné znění textu: září 2015.

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015.

© Dům zahraniční spolupráce, 2016.

Obsah publikace může být reprodukován, podmínkou je uvedení odkazu na zdroj (citace).

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
Education and Youth Policy Analysis
Avenue du Bourget 1 (BOU2 – Unit A7)
B-1049 Brussels
Tel. +32 2 299 50 58
Fax +32 2 292 19 71
E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu
Website: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>

OBSAH

Seznam obrázků	4
Hlavní poznatky	5
Úvod	9
Jazyky v sekundárním vzdělávání: přehled celostátních testů v Evropě – 2014/15	13
Význam celostátních testů z jazyků v Evropě v posledních desetiletích vzrůstá	13
Většina zemí provádí celostátní testy z jazyků na nižší i vyšší sekundární úrovni	15
Většina celostátních testů z jazyků má pro žáky rozhodující význam	16
Výsledky rozhodných testů jsou často podkladem pro vysvědčení	17
Výsledky poloviny orientačních testů z jazyků se využívají jak na úrovni škol, tak na úrovni vzdělávacího systému	19
Celostátní testy z jazyků se většinou provádějí na konci určité úrovně vzdělávání	21
Zhruba dvě třetiny všech celostátních testů z jazyků mají za cílovou skupinu všechny žáky, ale pouze přibližně z jedné třetiny jsou testy povinné	22
Téměř všechny země zavedly alespoň jeden celostátní test z angličtiny na sekundární úrovni	27
Téměř polovina celostátních testů z jazyků, jež se v Evropě uskutečňují, prověřuje všechny čtyři hlavní dovednosti	29
Ve většině zemí jsou všechny celostátní testy provázány s úrovněmi Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (CEFR)	31
V nižším sekundárním vzdělávání jsou obvykle nejvyššími úrovněmi CEFR, na nichž se prověřují dovednosti, úrovně A2 a B1	33
Ve vyšším sekundárním vzdělávání většina celostátních testů nepřesahuje úroveň B2	35
Zhruba polovina celostátních testů provázaných s úrovněmi CEFR jejich pomocí hodnotí úroveň ovládnutí jazyka	37
Testy, jež mají vliv na další postup žáků ve vzdělávání, jsou vyhodnocovány převážně externě	38
Orientační testy, jež se používají pouze na úrovni školy, jsou často hodnoceny interně	42
Bibliografie	45
Glosář	45
Příloha	49
Poděkování	57

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1:	Rok, v němž byl poprvé zaveden celostátní test z jazyků, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	14
Obr. 2:	Počet ročníků, ve kterých se konají odlišné celostátní testy z jazyků v průběhu vzdělávání na úrovni ISCED 2 a 3, 2014/15	15
Obr. 3:	Rozložení rozhodných a orientačních testů v evropských zemích, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	16
Obr. 4:	Použití výsledků rozhodných testů z cizích jazyků z hlediska dalšího postupu žáků ve vzdělávání, úroveň ISCED 2 a/nebo 3, 2014/15	18
Obr. 5:	Hlavní způsoby využití výsledků celostátních orientačních testů z jazyků, úroveň ISCED 2 a/nebo 3, 2014/15	20
Obr. 6:	Doba konání celostátních testů z jazyků na úrovni ISCED 2 a 3, 2014/15	22
Obr. 7:	Počet testů a cílová skupina v populaci žáků, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	26
Obr. 8:	Počet jazyků posuzovaných v celostátních testech, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	28
Obr. 9:	Země s alespoň jedním celostátním testem z jazyků na úrovni ISCED 2 nebo ISCED 3, jenž zahrnuje všechny čtyři dovednosti, 2014/15	30
Obr. 10:	Provázání celostátních testů s úrovněmi CEFR, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	32
Obr. 11:	Úrovně CEFR prověřované v celostátních testech na úrovni ISCED 2, 2014/15	34
Obr. 12:	Úrovně CEFR prověřované v celostátních testech na úrovni ISCED 3, 2014/15	36
Obr. 13:	Použití úrovní CEFR k výslednému hodnocení výkonu žáků v celostátních testech, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	37
Obr. 14:	Vyhodnocení písemných celostátních testů z jazyků, jež jsou pro žáky rozhodné, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	40
Obr. 15:	Vyhodnocování písemných celostátních testů z jazyků, jež jsou pouze orientační, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	43
Tabulka č. 1:	Celostátní testy z jazyků seřazené podle zemí s názvem v češtině a v původním jazyce a s uvedením ročníku (nebo ročníků) vzdělávání, ve kterých se provádějí, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	49
Tabulka č. 2:	Použití výsledků rozhodných testů z cizích jazyků z hlediska dalšího postupu žáků ve vzdělávání, úroveň ISCED 2 a/nebo 3, 2014/15	53
Tabulka č. 3:	Hlavní účely orientačních testů z jazyků, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15	55

HLAVNÍ POZNATKY

Hlavním cílem této zprávy je poskytnout jasnou představu o současných systémech národního testování jazyků v evropských zemích. Celostátní testy jsou vymezeny jako standardizované testy/zkoušky stanovené orgány veřejné správy na centrální/nejvyšší úrovni a prováděné z jejich pověření. Zahrnuty jsou všechny jazyky kromě jazyků výuky a regionálních a starověkých jazyků. Národní vzdělávací programy ve většině případů chápou tyto jazyky jako cizí (přesnější vymezení viz Úvod). V současnosti panuje v Evropě široká shoda o důležitosti výuky cizích jazyků na školní úrovni i později a o roli hodnocení ve zlepšování výuky a učení se cizím jazykům. Zvýšený důraz na uvedenou problematiku v evropské politické agendě byl podnětem k vypracování této studie Eurydice.

Publikace *Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků*, kterou síť Eurydice zveřejnila v roce 2009, poukázala na to, že zejména od devadesátých let 20. století vzrůstá počet celostátních testů ze všech předmětů. Tato zpráva, jež se zaměřuje na celostátní testy z jazyků, rovněž potvrzuje nárůst počtu celostátních testů v posledních desetiletích, to zejména v prvním desetiletí 21. století (viz obr. 1). V rámci všech vzdělávacích systémů, jež tato zpráva zkoumá, se v současnosti uskutečňují nebo se v nedávné době uskutečnily celostátní testy pro některé nebo všechny žáky alespoň v jednom bodě sekundárního vzdělávání.

V oblasti výuky cizích jazyků se v prvním desetiletí tohoto století realizovalo mnoho iniciativ a reforem na evropské i národní úrovni. V roce 2001, jenž byl Evropským rokem jazyků, zveřejnila Rada Evropy Společný evropský referenční rámec pro jazyky (CEFR); v roce 2002 hlavy států a předsedové vlád zemí EU vyzvali k zavedení ukazatele jazykových znalostí a začalo se diskutovat o uskutečnění evropského průzkumu jazykových znalostí. Ten byl nakonec proveden v roce 2011. Jak ukázalo několik publikací Eurydice (EACEA/Eurydice, 2012a), na národní úrovni posunulo mnoho zemí a regionů zahájení výuky cizích jazyků do ranějších ročníků primárního vzdělávání. Tento vývoj v oblasti politiky výuky cizích jazyků probíhá v širším kontextu rostoucí poptávky po politice založené na důkazech a odpovědnosti za poskytování veřejných služeb, čímž lze vysvětlit zavedení velkého počtu nových celostátních testů z jazyků v prvním desetiletí 21. století.

Základní vlastnosti těchto testů jsou do značné míry formovány jejich účelem. Celostátní testy pro účely udělení vysvědčení se s větší pravděpodobností budou konat na konci cyklu nebo stupně a testovat relativně široké spektrum jazyků i žáků, zatímco testy, jejichž výsledky se použijí především k monitorování vzdělávacího systému, se mohou konat na vybraném vzorku a být zaměřeny na nejčastěji studovaný jazyk nebo jazyky. Celostátní testy v Evropě v převážné většině případů slouží více účelům. Podle svého hlavního cíle však mohou být všechny zařazeny do jedné ze dvou kategorií: „rozhodné testy“ a „orientační testy“.

Rozhodné testy hodnotí učební výsledky žáků na konci školního roku nebo vzdělávacího stupně/úrovně a často předcházejí oficiálnímu rozhodnutí o jejich dalším postupu ve vzdělávání. Kromě Belgie (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství), Německa, Španělska, Islandu a Lichtenštejnska mají všechny země alespoň jeden rozhodný test na sekundární úrovni (viz obr. 3). Ve většině zemí, jež mají rozhodné testy, se tyto testy konají ve vyšším sekundárním vzdělávání za účelem udělení vysvědčení. Zhruba v polovině těchto zemí se používají také k výběru studentů pro studium na vysokoškolské úrovni. Menšina zemí, kde existují rozhodné testy, tyto testy na nižší nebo vyšší sekundární úrovni používá k rozdělování žáků do skupin (viz obr. 4).

Hlavním cílem orientačních testů je zhodnocení výkonu vzdělávacího systému jako celku, nebo výkonu škol či jednotlivých žáků za účelem zlepšení výuky a učení. Tento typ orientačních testů existuje v o něco více než polovině zemí/regionů, přičemž více než dvě třetiny z nich (viz obr. 3) je provádějí pouze v nižším sekundárním vzdělávání. Ve dvanácti zemích jsou výsledky testů určeny

zejména pro zainteresované strany jak na úrovni školy (tj. učitelé, žáci a rodiče), tak i na národní/regionální úrovni (převážně tvůrci politiky). Avšak v Dánsku, v Německu („srovnávací testy/posouzení znalostí (VERA)“), v Litvě, v Lucembursku („celostátní testy“), na Maltě, v Rumunsku a v Lichtenštejnsku („adaptivní systém testování prostřednictvím webu“) používají výsledky testů pouze zainteresované strany na úrovni školy a v Belgii (Německy mluvící společenství), v Bulharsku, ve Francii, v Lucembursku („standardizované testy“) a na Islandu pouze tvůrci politiky na národní úrovni. Jinak řečeno, ve druhém případě nejsou o výsledcích testů informováni ani učitelé, ani žáci.

Většina zemí/regionů zavedla celostátní testy za účelem posouzení jazykových dovedností ve více ročnících sekundárního vzdělávání, většinou na nižší i na vyšší sekundární úrovni (viz obr. 2). Většina testů se navíc provádí na konci úrovně vzdělávání nebo na konci povinného vzdělávání. Jak se předpokládalo, většina rozhodných testů se provádí na konci úrovně vzdělávání nebo na konci povinného vzdělávání. U orientačních testů je celkový obrázek pestřejší. Pokud tyto testy slouží pouze k účelům monitorování vzdělávacího systému jako celku, téměř všechny se provádějí na konci dané úrovně vzdělávání nebo na konci povinného vzdělávání. Ostatní orientační testy, jejichž účelem je zlepšení výuky a učení se na úrovni školy nebo jednotlivých žáků, nebo tyto cíle spojují s monitorováním na úrovni systému, se provádějí o něco častěji během vzdělávání na dané úrovni (viz obr. 6).

Zhruba dvě třetiny příslušných celostátních testů jsou zacíleny na žáky konkrétního ročníku ve všeobecném nebo odborném vzdělávání. Zhruba polovina z těchto testů však není nutně povinná pro všechny žáky. Všechny z těchto nepovinných testů jsou rozhodné s výjimkou Lucemburska („celostátní testy“ z angličtiny, z francouzštiny nebo z němčiny pro žáky nižšího sekundárního všeobecného vzdělávání), Litvy („standardizovaný test z cizího jazyka“) a Černé Hory („prověření znalostí na konci třetího cyklu“). Osm zemí vytvořilo celostátní testy prováděné na vybraném vzorku žáků – Belgie (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství), Česká republika, Německo, Francie, Slovinsko, Finsko a Norsko. V dalších dvou zemích (Španělsko a Rakousko) se některé celostátní testy provádějí na vybraném vzorku žáků v závislosti na prověřovaných dovednostech (viz obr. 7).

Všechny země/regiony kromě Belgie (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství) mají alespoň jeden celostátní test dovedností žáků v angličtině. V tom se odráží zvláštní postavení angličtiny v národních a školních vzdělávacích programech (EACEA/Eurydice, 2012b). Angličtina je skutečně zdaleka nejčastěji studovaným cizím jazykem a v některých případech povinným vyučovacím předmětem. Velmi často se také v celostátních testech v Evropě prověřují dovednosti žáků v dalších nejčastěji studovaných jazycích, jako jsou francouzština, němčina, španělština, italština a ruština. Chceme-li pochopit, proč byly v některých zemích zavedeny celostátní testy z jazyků, jež se v Evropě studují méně často, musíme vzít v potaz politické, historické a geografické souvislosti. V Polsku a v Norsku mají například testy z národních jazyků sousedních zemí (v prvním případě z ukrajinštiny a v druhém z finštiny). Zhruba v polovině zemí/regionů jsou zavedeny testy z více než pěti jazyků. Ve většině případů se tyto testy konají na vyšší sekundární úrovni. V několika zemích (Irsko, Francie, Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko) a Norsko) existují celostátní testy pro velký počet jazyků (Irsko 23, Francie 47, Spojené království 20 a Norsko 39) (viz obr. 8).

Jedním ze stěžejních cílů výuky cizího jazyka je, aby si žáci osvojili čtyři hlavní komunikační dovednosti: poslech, ústní projev, čtení a psaní. Téměř polovina celostátních testů z jazyků v Evropě posuzuje všechny čtyři uvedené dovednosti. Jak jsme předpokládali, vzhledem ke zvláštním nárokům prověřování ústního projevu, zejména při celostátních testech, je ústní projev nejméně prověřovanou jazykovou dovedností. Devět zemí (Bulharsko, Dánsko, Itálie, Nizozemsko, Rakousko, Slovinsko, Slovensko, Spojené království a Norsko) však má jeden či více celostátních testů, v nichž se části, ve kterých se prověřuje ústní projev, připravují na místní úrovni (viz obr. 9).

Společný evropský referenční rámec pro jazyky (CEFR), jež Rada Evropy zveřejnila v roce 2001, celostátní testy v Evropě podle všeho významně ovlivnil, neboť o něco více než polovina celostátních testů vychází ze stupnice šesti úrovní zavedených rámcem CEFR. Jinak řečeno, o něco více než polovina celostátních testů v Evropě je provázána s jednou či více úrovněmi ze šesti úrovní ovládnání jazyka definovanými rámcem CEFR (viz obr. 10). Těchto šest úrovní ovládnání jazyka odpovídá uživateli základů jazyka (úrovně A1 a A2), samostatnému uživateli jazyka (úrovně B1 a B2) a zkušenému uživateli jazyka (úrovně C1 a C2). Na nižší sekundární úrovni jsou ve většině celostátních testů nejvyššími úrovněmi stanoveny úrovně A2 a B1 (viz obr. 11). Na vyšší sekundární úrovni je ve většině celostátních testů nejvyšší testovanou úrovní B2 (viz obr. 12). Úrovně CEFR se nicméně k výslednému hodnocení úrovně ovládnání jazyka tak často nepoužívají; pouze polovina testů provázaných s úrovněmi CEFR používá tuto stupnici k výslednému hodnocení (viz obr. 13).

Aby byly výsledky celostátních testů srovnatelné, musí být postupy hodnocení spolehlivé a jednotné. Testy mohou být hodnoceny interně, tzn. učiteli pracujícími ve škole, v níž se testy konají, nebo externě, tj. učiteli či jinými pracovníky, kteří na dané škole nepůsobí, nebo prostřednictvím automatického optického snímání. Ať už jsou hodnotitelé interní nebo externí, většina jich absolvuje speciální školení nebo ke své práci obdrží pokyny k provádění hodnocení.

Ve 22 zemích či regionech se písemné části rozhodných celostátních testů z jazyků (viz obr. 14) vyhodnocují výhradně externě. Ve čtyřech dalších zemích se navíc některé celostátní testy z jazyků vyhodnocují externě celé. Ve zbývajících zemích nebo regionech se na vyhodnocování podílejí interní i externí hodnotitelé, nebo se vyhodnocení provádí celé interně. Ve srovnání s písemnými částmi je hodnocení těch částí rozhodných testů, které prověřují ústní projev, méně často centralizované.

Většina rozdílů ve způsobu hodnocení orientačních testů souvisí s jejich hlavním účelem. Převážná většina testů, jejichž účelem je monitorování celého vzdělávacího systému, se vyhodnocuje externě, což se týká všech prověřovaných dovedností. Jedinými zeměmi, v nichž se celostátní testy sloužící k monitorování celého vzdělávacího systému vyhodnocují interně, jsou Maďarsko a Černá Hora. Naopak většina orientačních testů, jejichž hlavním účelem není monitorování vzdělávacího systému jako celku, nýbrž hodnocení jednotlivých škol, tříd nebo žáků, se vyhodnocuje interně. Jedinými výjimkami jsou Dánsko a Lichtenštejnsko („adaptivní systém testování prostřednictvím webu“) (viz obr. 15).

ÚVOD

Význam posuzování dovedností žáků na národní úrovni se v posledních desetiletích zvyšuje (Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2009). Tento typ posuzování se tradičně provádí za účelem uznání výsledků žáků a udělení vysvědčení, nedávno se však stal důležitým nástrojem i pro monitorování vzdělávacích systémů. Nejnovější vývoj politik EU navíc vzbudil nový zájem o oblast jazykového vzdělávání, konkrétněji pak o oblast posuzování jazykových znalostí. V této souvislosti je velice užitečné získat jasnou představu o národních systémech testování jazyků a provést analýzu jejich základních vlastností, neboť tak se zajistí solidní základ pro vývoj nových politik a iniciativ.

Důvody vzniku této zprávy – politické souvislosti

Podpora studia jazyků mezi evropskými občany je už dlouhou dobu cílem tvůrců politiky na evropské úrovni. Hluboce zakořeněná jazyková a kulturní rozmanitost Evropy vyžaduje podporu jazykového vzdělávání. Nejde však jen o ochranu bohatého evropského dědictví. Jazykové vzdělávání je dnes potřebné k tomu, aby Evropa byla pro občany živou a hmatatelnou skutečností. Pro lidi hovořící více než jen svým mateřským jazykem je snadnější vydat se do zahraničí za studiem a prací, a díky tomu těžit ze širších osobních, sociálních a kulturních zkušeností, jež se jim v Evropské unii nabízejí.

Lisabonská strategie pro Evropu stanovila ambiciózní cíle a znamenala skutečný obrat v tvorbě politiky a vzdělávání na evropské úrovni. Poté, co byla zahájena její realizace, se v roce 2002 sešli v Barceloně hlavy států a předsedové vlád zemí EU a vyzvali k přijetí dalších opatření „za účelem lepšího zvládnutí základních dovedností, a to zejména výukou alespoň dvou cizích jazyků od útlého věku“ a pro „zavedení ukazatele jazykových znalostí“⁽¹⁾. V prvním desetiletí 21. století další závěry ze zasedání Rady zviditelnily jazyková témata v politické agendě v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. V roce 2006 dokončily myšlenku vytvoření ukazatele jazykových znalostí tím, že definovaly zásady evropského ukazatele jazykových znalostí⁽²⁾. V roce 2008 vyzvaly členské státy k „posílení evropské spolupráce v oblasti mnohojazyčnosti“ a k přijetí opatření „pro zlepšení efektivní výuky jazyků“⁽³⁾. Na stěžejní roli jazykových znalostí bylo poukázáno rovněž v širším rámci spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (tj. Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy – ET 2020)⁽⁴⁾ (2009) a v širší politické agendě (jazykové znalosti pro zlepšení mobility)⁽⁵⁾ (2011).

V roce 2012 byly zveřejněny výsledky vůbec prvního evropského průzkumu jazykových znalostí iniciovaného Evropskou komisí v roce 2009 (Evropská komise/SurveyLang, 2012). Průzkum zahrnul 16 vzdělávacích systémů. Výsledky ukázaly, že v Evropě existují značné rozdíly v úrovni ovládnutí jazyků. Tvůrcům politiky a zúčastněným stranám poskytly důkaz, že je v evropských školách zapotřebí pokračovat v úsilí o podporu a zlepšování výuky a učení se jazykům. Závěry Rady o mnohojazyčnosti a rozvoji jazykových kompetencí (2014) uznávají složitost a rozmanitost národních kontextů, v jejichž rámci probíhá studium a výuka jazyků. Zdůrazňují také význam posuzování při prosazování účinné

⁽¹⁾ Zasedání Evropské rady v Barceloně ve dnech 15. a 16. března 2002. Závěry předsednictví. SN 100/1/02 REV 1, s. 19. [pdf] je dostupné na: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/barcelona_european_council.pdf [zobrazeno 30. dubna 2015].

⁽²⁾ Závěry Rady o evropském ukazateli jazykových kompetencí. [online] Úř. věst. C172, 25.7.2006. Dostupné na: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006XG0725\(01\)&from=CS](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006XG0725(01)&from=CS) [zobrazeno 30. dubna 2015].

⁽³⁾ Závěry Rady o mnohojazyčnosti. 2868. zasedání Rady ve složení pro vzdělávání, mládež a kulturu. Brusel, 22. května 2008, s. 4. [pdf] je dostupné na: http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC-MULTILIN.pdf [zobrazeno 30. dubna 2015].

⁽⁴⁾ Závěry Rady ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy („ET 2020“). Úř. věst. C 119, 28.5.2009. [online] dostupné na: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=CS](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=CS) [zobrazeno 30. dubna 2015].

⁽⁵⁾ Závěry Rady o jazykových znalostech pro zlepšení mobility. 3128. zasedání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport. Brusel, 28. a 29. listopadu 2011. [pdf] je dostupné na: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=CS&f=ST%2016744%202011%20INIT> [zobrazeno 30. dubna 2015].

výuky a studia jazyků ve školách. Proto žádají Komisi, aby „prověřila možnosti posouzení jazykových kompetencí v členských zemích, včetně využití národních údajů, jsou-li k dispozici“⁽⁶⁾.

S ohledem na uvedené souvislosti vytvořila síť Eurydice přehled stávajících celostátních testů z jazyků. Jeho cílem je poskytnout celkový obraz a srovnání hlavních charakteristik všech celostátních testů sloužících k posouzení jazykových kompetencí žáků v sekundárním vzdělávání v Evropě.

Rozsah zprávy a definice

Tato zpráva se zabývá celostátními testy z jazyků, jež vykonávají žáci **všeobecných vzdělávacích programů a programů vzdělávání a odborné přípravy na úrovních ISCED 2 a 3**. Píše-li se v této zprávě o „celostátních testech“, rozumí se tím „celostátní testy z jazyků“.

Celostátními testy se v této souvislosti rozumí standardizované testy/zkoušky stanovené veřejnými orgány na centrální/nejvyšší úrovni a prováděné z jejich pověření. Standardizovaným testem/zkouškou je test v jakékoliv formě, jenž a) vyžaduje, aby všichni, kdo tento test vykonávají, odpovídali na stejné otázky (nebo na otázky vybrané ze společného souboru otázek), a b) vyhodnocuje se standardním nebo jednotným způsobem. Mezi shromažďované údaje nebyly zahrnuty mezinárodní testy nebo průzkumy jako například průzkum SurveyLang. Mezi shromažďované údaje nebyly zahrnuty ani testy vytvořené na úrovni školy, a to ani ty, které byly vypracovány na základě centrálně navrženého referenčního rámce.

Cílem zprávy je podat vyčerpávající přehled všech existujících celostátních testů ve výše uvedeném smyslu. Ve zcela výjimečných případech však nebylo u některých celostátních testů možné shromáždit údaje ke všem zkoumaným aspektům, a proto tyto testy nebyly do zprávy zahrnuty.

Centrální úroveň se rozumí orgán školské správy na nejvyšší úrovni, což je v naprosté většině zemí národní (celostátní) úroveň. V některých zemích odpovídají za některé nebo všechny oblasti týkající se vzdělávání orgány na jiné úrovni (na úrovni společenství, spolkové země či autonomního společenství). V Belgii, v Německu, ve Španělsku a ve Spojeném království mají jednotlivé celky nebo regiony svá vlastní ministerstva školství.

Zpráva zahrnuje všechny **jazyky** kromě jazyků výuky (což jsou obvykle národní jazyky), regionálních jazyků a starověkých jazyků, jako jsou například latina a starověká řečtina. Výjimkou z tohoto pravidla jsou angličtina a irština v Irsku, finština a švédština ve Finsku, francouzština a němčina v Lucembursku a angličtina na Maltě. V případě Irska, Finska a Lucemburska jsou uvedené jazyky úřední a každý z nich může být na školách hlavním jazykem výuky, přičemž zbývající jazyk je vyučován jako druhý nebo v některých případech jako cizí jazyk. Na Maltě je angličtina jazykem výuky a vyučuje se i jako druhý jazyk. Pokud jde o regionální jazyky, výjimku představují pouze regionální jazyky ve Spojeném království a ve Španělsku.

V této zprávě se termínem „jazyky“ rozumí jazyky spadající do rozsahu této studie. Při rozebírání jednotlivých celostátních testů nicméně může být tu a tam použit také termín „cizí jazyky“, neboť v naprosté většině zemí se jazyky zahrnuté do této zprávy chápou ve vzdělávacích programech jako cizí.

⁽⁶⁾ Závěry o mnohojazyčnosti a rozvoji jazykových kompetencí. Zasedání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport v Bruselu, dne 20. května 2014. [pdf] je dostupné na: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9513-2014-INIT/cs/pdf> [zobrazeno 30. dubna 2015].

Referenčním rokem je školní rok **2014/15**. Pokud se celostátní testy pravidelně opakují v cyklech, referenčním rokem je rok, kdy byl tento test pořádán naposledy. V takovém případě se ve zprávě rok, v němž se daný test z jazyků naposledy konal, soustavně neuvádí. Zpráva zahrnuje všechny členské země EU, Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Turecko, Černou Horu a Srbsko.

Obsah a struktura zprávy

Cílem této stručné zprávy je poskytnout ucelené informace o základních, avšak stěžejních vlastnostech celostátních testů z jazyků. Snaží se odpovědět na tyto otázky:

- Vykonávají žáci celostátní testy z jazyka již dlouhou dobu?
- Jaký je jejich účel?
- Která skupina žáků je testována?
- Jsou-li žáci testováni, na které vzdělávací úrovni a ve kterých ročnících?
- Kterých jazyků se testy týkají?
- Jaké dovednosti (čtení, poslech, psaní a ústní projev) se prověřují?
- Jsou jednotlivé části testů provázány se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky (CEFR) ⁽⁷⁾?
- Hodnotí se celostátní testy interně nebo externě?

Zpráva je členěna podle 15 hlavních vlastností celostátních testů z jazyků, přičemž nadpis každé z nich čtenářům nepomáhá jen zorientovat se v obsahu zprávy, ale také shrnuje hlavní poznatky.

Oddíl „Hlavní poznatky“, jenž se nachází v úvodní části dokumentu, shrnuje hlavní myšlenky, které jsou dále podrobněji rozvedeny ve srovnávací analýze.

Příloha obsahuje několik tabulek s podrobnými údaji, z nichž jedna zahrnuje seznam všech celostátních testů, jež jsou v této zprávě analyzovány.

Metodika a zdroje informací

Informace byly shromážděny pomocí stručných dotazníků, jež vyplnili odborníci na národní úrovni nebo zástupci národních oddělení sítě Eurydice. Primárním zdrojem informací jsou oficiální dokumenty vydané centrálními/nejvyššími orgány školské správy.

K popisu a analýze vlastností celostátních testů z jazyků je použit srovnávací přístup.

Konvence použité v tomto dokumentu

Zpráva často odkazuje na **školní ročníky**. Ve všech zemích se jako 1. ročník bere první rok vzdělávání na úrovni ISCED 1 ⁽⁸⁾.

Počet testů se může určit více způsoby. Za samostatný test lze považovat test vykonaný žáky v odlišných ročnících, test odlišných jazyků, test odlišných dovedností atd. V této zprávě v souladu s běžnými zvyklostmi označujeme za samostatný celostátní test ten test, který žáci vykonávají

⁽⁷⁾ Rada Evropy, 2001.

⁽⁸⁾ Bližší informace viz „Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2014“. V tomto dokumentu síť Eurydice jsou struktury vzdělávacích soustav uvedeny do vztahu s úrovněmi klasifikace ISCED (ISCED 2011).

v odlišných ročnících. V některých zemích se však může totožný test, tzn. test z téhož jazyka a dovedností na stejné znalostní úrovni a za stejným účelem, provádět v různých ročnících. Tak je tomu například na konci vyššího sekundárního vzdělávání, kdy žáci mohou skládat závěrečné zkoušky daného cyklu v různých ročnících. Takovýto test, i když se provádí v různých ročnících, považujeme za jeden test. Pokud se naopak v jednom ročníku koná testů více, považujeme je za samostatné testy pouze tehdy, jestliže se liší ve svém hlavním účelu.

Tato jednoduchá základní pravidla mají například tyto důsledky: jsou-li testy v témže ročníku považovány na národní úrovni za samostatné testy, protože je provádějí odlišné skupiny žáků (např. testy ve všeobecném/odborném vzdělávání) nebo se týkají odlišných dovedností (ústní projev/jiné dovednosti), pak jestliže mají stejný účel, v této zprávě je považujeme za jeden test.

V některých celostátních testech, které jsou zahrnuty do této zprávy, může být jedna či více dovedností (ústní projev, poslech, čtení a psaní) posuzována v těch částech testů, jež nebyly standardizovány nebo stanoveny centrálními orgány školské správy (tj. v částech stanovených na úrovni školy). Ve srovnávací analýze se těmito částmi vytvořenými na úrovni školy systematicky nezabýváme.

JAZYKY V SEKUNDÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ: PŘEHLED CELOSTÁTNÍCH TESTŮ V EVROPĚ – 2014/15

Význam celostátních testů z jazyků v Evropě v posledních desetiletích vzrůstá

Publikace *Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků* (Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2009) uvádí, že celostátní testování je relativně novou formou prověřování, jejíž význam od devadesátých let 20. století roste. „Celostátním testem“ se rozumí standardizované testy/zkoušky stanovené orgány veřejné správy na centrální/nejvyšší úrovni a prováděné z jejich pověření. Standardizovaným testem/zkouškou je test v jakékoliv formě, jenž a) vyžaduje, aby všichni, kdo tento test vykonávají, odpovídali na stejné otázky (nebo na otázky vybrané ze společného souboru otázek), a b) vyhodnocuje se standardním nebo jednotným způsobem (definice viz Glosář).

Tento nárůst celostátního testování se týká také cizích jazyků. V některých zemích jsou testy z jazyků pevnou součástí vzdělávacích systémů již mnoho let. Například ve Finsku se „maturitní zkouška“, jež se skládá na konci úrovně ISCED 3, poprvé konala již v roce 1852 a ve Francii byla „všeobecná a odborná maturitní zkouška“ na úrovni ISCED 3 zavedena v roce 1853. Naprostá většina celostátních testů z jazyků však vznikla v posledních dvaceti letech. Více než polovina těchto testů byla zavedena po roce 2001.

I když jsou současné celostátní testy z jazyků ve většině případů výsledkem nejnovějšího vývoje, třetina z nich ve skutečnosti navazuje na stávající posuzování jazykových znalostí ve školách. V Bulharsku se například školní test z jazyků na úrovni ISCED 2 používá již od roku 1998 a po úpravě se z něj v roce 2003 stal celostátní test.

Některé země krátce po zavedení celostátních testů také provedly jejich revizi – často s cílem rozšířit jejich rozsah na více jazyků (viz obr. 8), rozšířit spektrum posuzovaných dovedností (viz obr. 9) nebo zvýšit počet žáků, kteří je vykonávají (viz obr. 7).

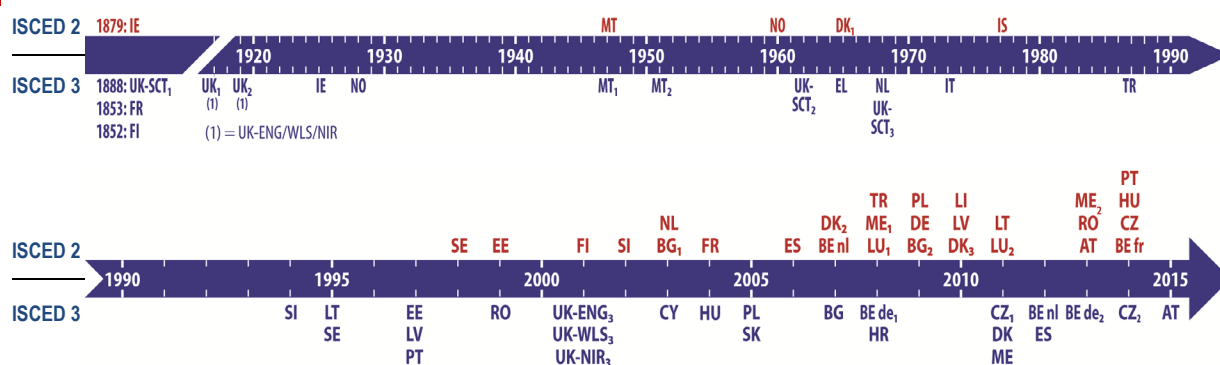
Dobrym příkladem zemí, v nichž se v průběhu let rozšířilo spektrum testovaných jazyků, jsou Lucembursko, Malta a Finsko:

- Lucembursko – v roce 2003 byl v 9. ročníku zaveden celostátní test z francouzštiny a němčiny a v roce 2011 byla připojena také angličtina.
- Malta – do „ročníkových zkoušek na školách sekundární úrovně“, jež se skládají na úrovních ISCED 2 i ISCED 3, byly postupně zařazeny různé jazyky: v roce 1947 angličtina, v roce 1975 italština, v roce 1976 francouzština, němčina a arabština a v roce 1989 španělština a ruština. Na druhou stranu do „maturitního vysvědčení MATSEC“, jež se uděluje na závěr všeobecného vzdělávání na úrovni ISCED 3, mohl být test z italštiny zahrnut až od roku 1980, z angličtiny od roku 1992 a z francouzštiny, z němčiny, ze španělštiny a z ruštiny od roku 1994.
- Finsko – v testu „cizích jazyků v 9. ročníku“ se od roku 1999 ověřuje znalost angličtiny a od roku 2003 byl rozšířen o ověřování znalostí němčiny, francouzštiny a ruštiny.

Podobně se v některých případech v jazykových testech postupně rozšiřoval okruh posuzovaných dovedností. Například ve Švédsku se v roce 2008 ve španělštině, francouzštině a němčině, z nichž se na úrovních ISCED 2 a 3 provádí test znalostní úrovně 2, posuzovaly pouze dvě dovednosti, ale v roce 2009 byly tyto testy rozšířeny na všechny dovednosti (čtení, psaní, poslech i ústní projev). Navíc test znalostní úrovně 4 ze španělštiny (na úrovni ISCED 3), v němž se v roce 2010 posuzovala pouze jedna dovednost, od roku 2012 zahrnuje všechny dovednosti (čtení, psaní, poslech a ústní projev).

Konečně v některých zemích (např. Bulharsko), v nichž se v celostátních testech posuzovala dílčí část populace žáků, byl jejich záběr postupně rozšířen. „Celostátní externí zkouška“, jež se v Bulharsku provádí na úrovni ISCED 2, byla zavedena v roce 2003 za účelem posouzení znalostí žáků všeobecného vzdělávání, ale od roku 2005 do ní byli zahrnuti i žáci 8. ročníku odborného vzdělávání, kteří absolvovali intenzivní kurzy cizího jazyka.

Obr. 1: Rok, v němž byl poprvé zaveden celostátní test z jazyků, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

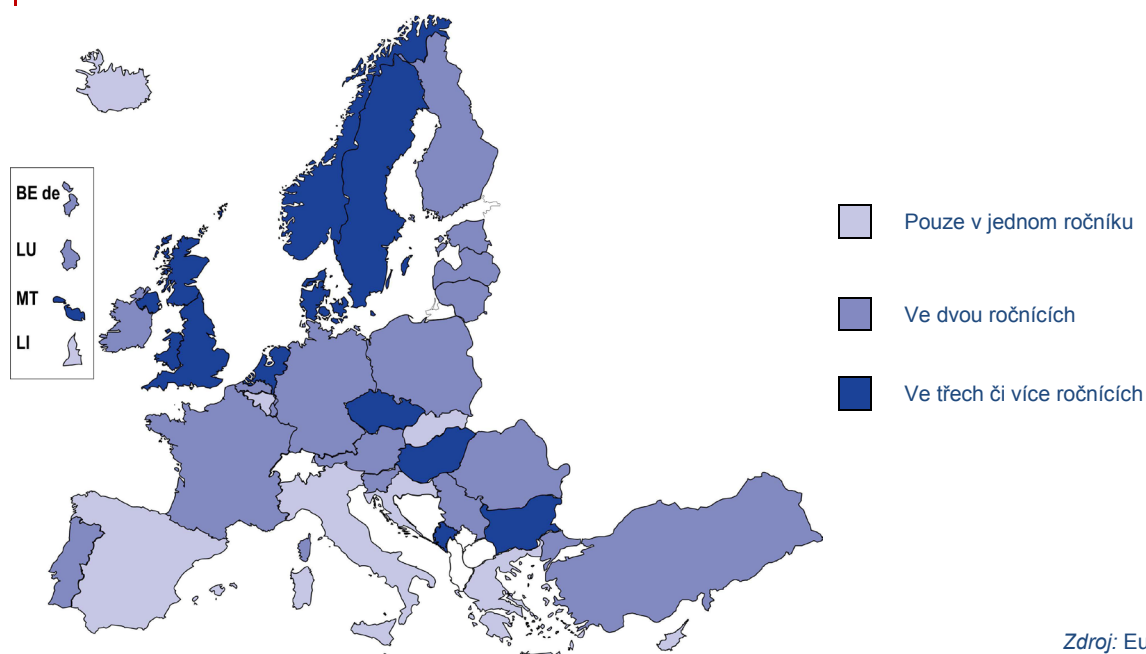

Většina zemí provádí celostátní testy z jazyků na nižší i vyšší sekundární úrovni

Většina zemí/regionů v Evropě stanovila celostátní testy za účelem posouzení jazykových znalostí ve více ročnících sekundárního vzdělávání. Většina z nich je stanovila jak na úrovni ISCED 2, tak i na úrovni ISCED 3.

Jak je patrné z obr. 2, ve většině vzdělávacích systémů se alespoň ve dvou různých ročnících sekundárního vzdělávání konají odlišné celostátní testy. Neznamená to, že každý žák vykoná všechny testy zavedené v daném vzdělávacím systému, protože tyto testy mohou být například určeny pro rozdílné skupiny. Zhruba ve čtvrtině vzdělávacích systémů se koná celostátní test z jazyků pouze v jednom ročníku, zatímco přibližně ve dvanácti systémech se tyto testy provádějí ve třech či více ročnících.

Obr. 2: Počet ročníků, ve kterých se konají odlišné celostátní testy z jazyků v průběhu vzdělávání na úrovni ISCED 2 a 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

Na obrázku je znázorněn počet ročníků, ve kterých se konají celostátní testy. V případě zemí, v nichž mohou žáci vykonat totožný test v různých ročnících, se daný test považuje za test vykonávaný pouze v jednom ročníku.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Poznámky k jednotlivým zemím

Španělsko: V autonomních společenstvích Valencie, Murcie, Navarra a Baskicko se jazykové znalosti žáků posuzují v 8. ročníku (úroveň ISCED 2) a na Kanárských ostrovech, v Kantábrii a v Katalánsku v 10. ročníku (úroveň ISCED 3). V autonomních společenstvích Extremadura a Madrid se posuzují v 8. i v 10. ročníku.

Lucembursko: „Celostátní testy z angličtiny“ na úrovni ISCED 2 konají žáci odborných škol v 9. ročníku, zatímco žáci všeobecného vzdělávání v 8. ročníku.

Švédsko: Na úrovni ISCED 3 existují různé testy prověřující znalosti různých jazyků na různých úrovních. Tyto testy se konají v různých ročnících.

Nejběžnější praxí je testovat žáky na úrovních ISCED 2 i ISCED 3. Některé země však posuzují znalosti žáků pouze na jedné z těchto úrovní. Ve vzdělávacích systémech, v nichž se znalosti žáků posuzují na jedné z těchto dvou úrovní vícekrát, se ve třech z těchto systémů provádějí testy na úrovni ISCED 2 (Německo, Lucembursko a Srbsko), zatímco v Německu mluvícím společenství Belgie a ve Spojeném království se provádějí na úrovni ISCED 3. Ve vzdělávacích systémech, v nichž se znalosti

žáků posuzují pouze v jednom ročníku, se tak v nepatrné menšině z nich (Řecko, Chorvatsko, Itálie, Kypr a Slovensko) děje na úrovni ISCED 3.

Většina celostátních testů z jazyků má pro žáky rozhodující význam

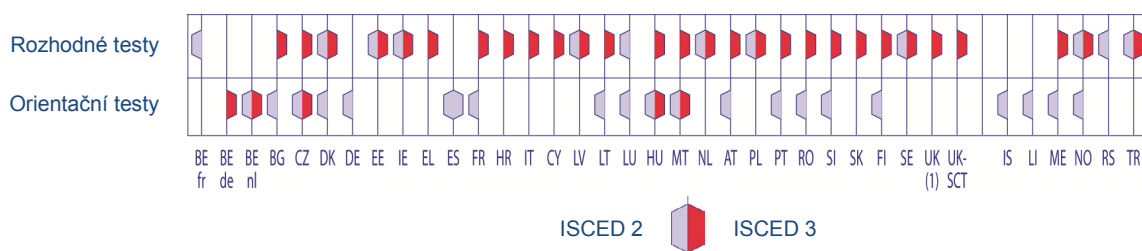
Jednotlivé země provádějí celostátní testy z jazyků z rozmanitých důvodů, jež byly v této zprávě rozděleny do dvou hlavních kategorií.

V první skupině celostátní testy hodnotí výsledky žáků na konci školního roku nebo vzdělávacího stupně před oficiálním rozhodnutím o jejich dalším vzdělávání. Výsledky těchto testů se používají k udělení vysvědčení nebo jsou podkladem pro důležitá rozhodnutí o dalším postupu žáků ve vzdělávání, jako je například postup z jednoho ročníku do druhého, rozdělení žáků do skupin, přijímání do vysokoškolských oborů či institucí atd. Testy zařazené do této skupiny označujeme jako „testy, jež jsou pro žáky rozhodné“.

Hlavním účelem druhé skupiny testů je zhodnocení výkonu vzdělávacího systému jako celku, nebo výkonu škol či jednotlivých žáků za účelem zlepšení výuky a učení. Tyto testy nemají žádný oficiální dopad na další postup žáků ve vzdělávání, a proto se o nich často hovoří jako o „testech, jež mají pro žáky orientační význam“.

I když je možné stanovit hlavní účel celostátních testů z jazyků, je třeba mít na paměti, že mnohdy plní více účelů v celém spektru vymezeném těmito dvěma kategoriemi. Například výsledky testů, jež mají být primárně podkladem pro rozhodnutí o dalším postupu žáků ve vzdělávání, se často používají k monitorování vzdělávacího systému nebo jednotlivých škol (Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2009, str. 24). Konkrétně tomuto aspektu se však v této studii blíže věnovat nebudeme. Co se týče uplatnění výsledků rozhodných testů, hlavní oblastí bude vliv na další postup žáků ve vzdělávání, jak je patrné níže.

Obr. 3: Rozložení rozhodných a orientačních testů v evropských zemích, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

Vysvětlivky

„Rozhodné testy“ slouží jako podklad k rozhodnutím o dalším postupu žáků ve vzdělávání, včetně udělování vysvědčení, rozdělení žáků do skupin na úrovni ISCED 2 nebo 3 (nasměrování na vhodnou vzdělávací dráhu nebo do vhodného vzdělávacího programu) nebo přijímání studentů do vysokoškolských institucí nebo oborů. Bližší informace viz obr. 4.

„Orientační testy“ nemají žádný oficiální vliv na další postup žáků ve vzdělávání. Jejich hlavním cílem je vyhodnotit vzdělávací systém jako celek, aby mohla být politika přizpůsobena podle potřeby, nebo hodnotit výkon a být podkladem pro zlepšení výuky a učení ve škole nebo u jednotlivého žáka.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy. Podrobnější informace o hlavním účelu či účelech jednotlivých celostátních testů z jazyků naleznete v tabulkách č. 2 a č. 3 v příloze.

Jak je patrné na obr. 3, téměř všechny země provádějí celostátní testy z jazyků, jež mají vliv na další postup žáků ve vzdělávání; 16 zemí nebo regionů provádí pouze tento typ testů. Celostátní testy z jazyků, jež mají pro žáky orientační význam, provádí relativně menší počet zemí. Tento typ testů se provádí v mírně nadpoloviční většině zemí/regionů a jediným typem testu je v Belgii (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství), v Německu, ve Španělsku, na Islandu a v Lichtenštejnsku.

V souladu s novou koncepcí regionálního rozvoje, která platí od května 2015, však v Belgii (Německy mluvící společenství) plánují do roku 2017–2019 zavést celostátní testy z jazyků, po jejichž absolvování dostanou žáci vysvědčení o dosažených výsledcích.

Podíváme-li se na všechny celostátní testy zahrnuté do této zprávy (viz tabulka č. 1 v příloze), je také patrné, že celostátní testy z jazyků, které jsou pro žáky rozhodné, převažují nad orientačními testy, jež nemají žádný oficiální vliv na další postup žáků ve vzdělávání. Téměř dvě třetiny celostátních testů z jazyků lze zařadit do kategorie rozhodných testů, zatímco jen o něco méně než jednu třetinu do kategorie orientačních testů.

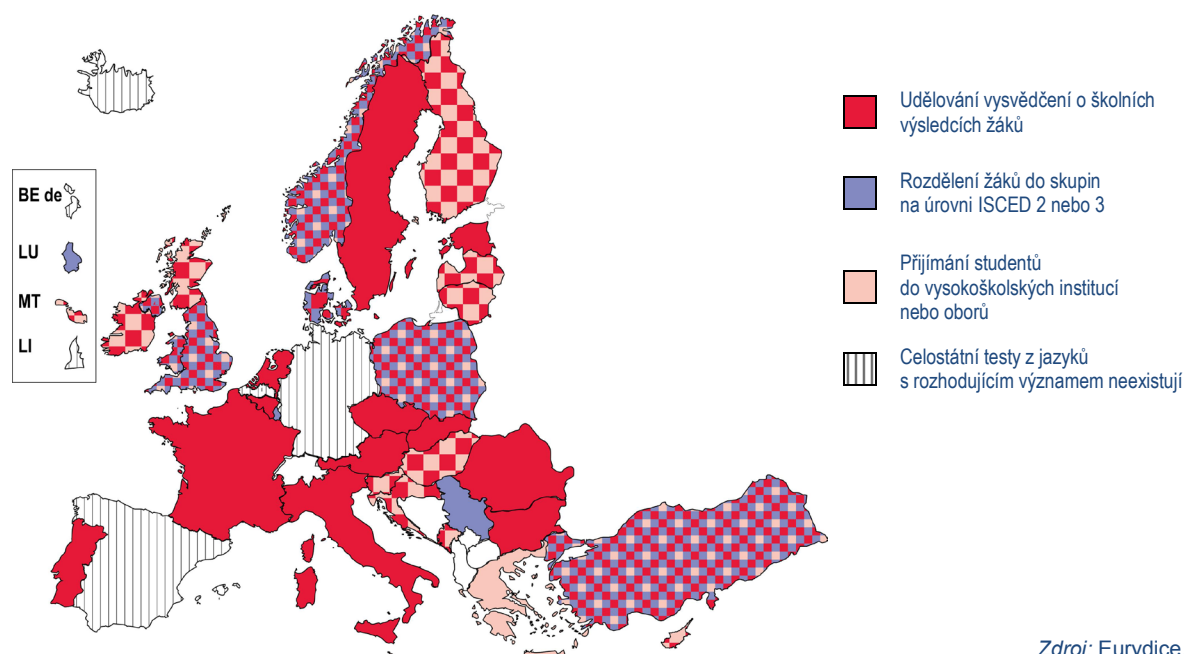
Rozhodné testy, jak se zdá, se nejčastěji provádějí na úrovni ISCED 3. Na této úrovni jsou zhruba tři čtvrtiny vykonávaných testů rozhodné, zatímco na úrovni ISCED 2 jsou tři čtvrtiny testů orientační. V devíti zemích či regionech se nicméně rozhodné testy z jazyků provádějí na úrovni ISCED 2 i ISCED 3 (Dánsko, Estonsko, Irsko, Lotyšsko, Nizozemsko, Polsko, Švédsko, Norsko a Turecko) a pouze na úrovni ISCED 2 se provádějí v Belgii (Francouzské společenství), Lucembursku a v Srbsku. Pokud jde o orientační testy, na úrovni ISCED 2 i ISCED 3 je organizuje pět zemí nebo regionů, a to Belgie (Vlámské společenství), Česká republika, Španělsko, Maďarsko a Malta. Pouze na úrovni ISCED 3 se orientační testy provádějí v Belgii (Německy mluvící společenství).

Výsledky rozhodných testů jsou často podkladem pro vysvědčení

Jestliže výsledky celostátních testů z jazyků mají vliv na další postup žáků ve vzdělávání (viz obr. 3), téměř vždy jsou podkladem pro udělení vysvědčení na konci nižšího či vyššího sekundárního vzdělávání. Vysvědčení potvrzují dokončení určité úrovně nebo případně stadia vzdělávání a obvykle umožňují postup na další úroveň. Váha výsledků celostátních testů z jazyků při udělování vysvědčení není ve všech zemích stejná a závisí na kultuře, z níž vyrůstá posuzování žáků. Výsledky testu mohou být například brány v úvahu společně s hodnocením práce žáka a známkami, jež dostal v průběhu roku, nebo společně s výsledky závěrečné interní zkoušky. Výsledky celostátních testů mohou být také jediným podkladem pro udělení vysvědčení ⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ Podrobnější informace o formách posuzování žáků, na jehož základě se na závěr úrovně ISCED 2 a ISCED 3 udělují vysvědčení, viz Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2012a, str. 163–168.

Obr. 4: Použití výsledků rozhodných testů z cizích jazyků z hlediska dalšího postupu žáků ve vzdělávání, úroveň ISCED 2 a/nebo 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

„Rozhodné testy“ slouží jako podklad k rozhodnutí o dalším postupu žáků ve vzdělávání, včetně udělování vysvědčení, rozdělování žáků do skupin na úrovni ISCED 2 nebo 3 (nasměrování na vhodnou vzdělávací dráhu nebo do vhodného vzdělávacího programu) nebo přijímání studentů do vysokoškolských institucí nebo oborů. Poslední bod se týká centralizovaných nebo národních systémů, ve kterých podmínkou pro přijetí studentů do vysokoškolských institucí nebo oborů není jen úspěšné dokončení vyššího sekundárního vzdělávání, ale také výsledky celostátních testů z jazyků prováděných na úrovni ISCED 3⁽¹⁰⁾.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy. V závislosti na tom, o jakou zemi se jedná, mohou být rozhodné testy prováděny na úrovni ISCED 2, ISCED 3, nebo na obou úrovních. Podrobnější informace o příslušných úrovních ISCED a o tom, jak další postup žáků ve vzdělávání v jednotlivých zemích ovlivňují výsledky všech celostátních rozhodných testů, jsou uvedeny v tabulce č. 2 v příloze.

Poznámky k jednotlivým zemím

Lucembursko: Výsledky „celostátních testů“ z angličtiny, z francouzštiny a z němčiny se používají k určení vhodného směru vzdělávání na úrovni ISCED 3 pouze u žáků nižšího sekundárního odborného vzdělávání.

Švédsko: Výsledky žáků v „celostátních testech“ jsou podkladem pro celkové posouzení ze strany učitele a závěrečné známkování, ale na vysvědčeních se neuvádějí.

V pěti zemích, ve kterých se výsledky celostátních testů z jazyků využívají při udělování vysvědčení, tyto výsledky hrají také určitou roli při rozdělování žáků na úrovni ISCED 3. Z toho důvodu jsou známky, které žáci získají v celostátních testech, jež se provádí na konci nižšího sekundárního vzdělávání (Polsko a Turecko) nebo během vzdělávání na úrovni ISCED 3 (Spojené království – Anglie, Wales a Severní Irsko), základem pro nasměrování žáků na vhodnou vzdělávací dráhu nebo do vhodného vzdělávacího programu na vyšší sekundární úrovni. V Norsku se na základě těchto známek rozhoduje o vstupu žáků do takových dalších vzdělávacích programů, u nichž počet uchazečů převyšuje počet dostupných míst.

Výsledky celostátních testů z jazyků mohou ovlivnit další postup žáků ve vzdělávání z hlediska možností volby směrů vzdělávání na úrovních ISCED 2 nebo ISCED 3, i když se nezohledňují při udělování vysvědčení. V Lucembursku se výsledky „celostátních testů“ z angličtiny, z francouzštiny a z němčiny používají k nasměrování žáků nižšího sekundárního odborného vzdělávání do různých

⁽¹⁰⁾ Podmínky pro přijetí k vysokoškolskému studiu: viz popis národních vzdělávacích systémů jednotlivých zemí (kapitola 7) na internetových stránkách sítě Eurydice (<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Countries>).

větví školního vzdělávání na úrovni ISCED 3. V Srbsku výsledky celostátních testů z jazyků, jež se konají v 6. a 8. ročníku, rozhodují o možnosti vstupu žáků do bilingvních tříd nebo jazykových gymnázií a tříd.

Ve 14 zemích (viz obr. 4) známky, které žáci získají z celostátních testů z jazyků prováděných na úrovni ISCED 3 za účelem hodnocení na vysvědčení, ovlivňují další směr jejich vzdělávání a možnosti volby kurzů. V Řecku navíc musí mít absolventi vyššího sekundárního vzdělávání „zkoušku z moderních cizích jazyků“, chtějí-li na vysokoškolských institucích studovat určité obory, přestože se na vysvědčení o absolvování vyššího sekundárního vzdělávání tento celostátní test nezohledňuje.

Výsledky poloviny orientačních testů z jazyků se využívají jak na úrovni škol, tak na úrovni vzdělávacího systému

Orientační testy primárně slouží k získání dobrého přehledu o výsledcích žáků za účelem zlepšení praxe výuky a učení. Čím se orientační testy dále liší, je to, na jaké úrovni se získané informace použijí – zda je tvůrci politiky využijí ke zlepšení vzdělávacího systému jako celku, nebo se použijí na úrovni školy pro potřeby ředitelů, učitelů nebo dokonce jednotlivých žáků a jejich rodičů.

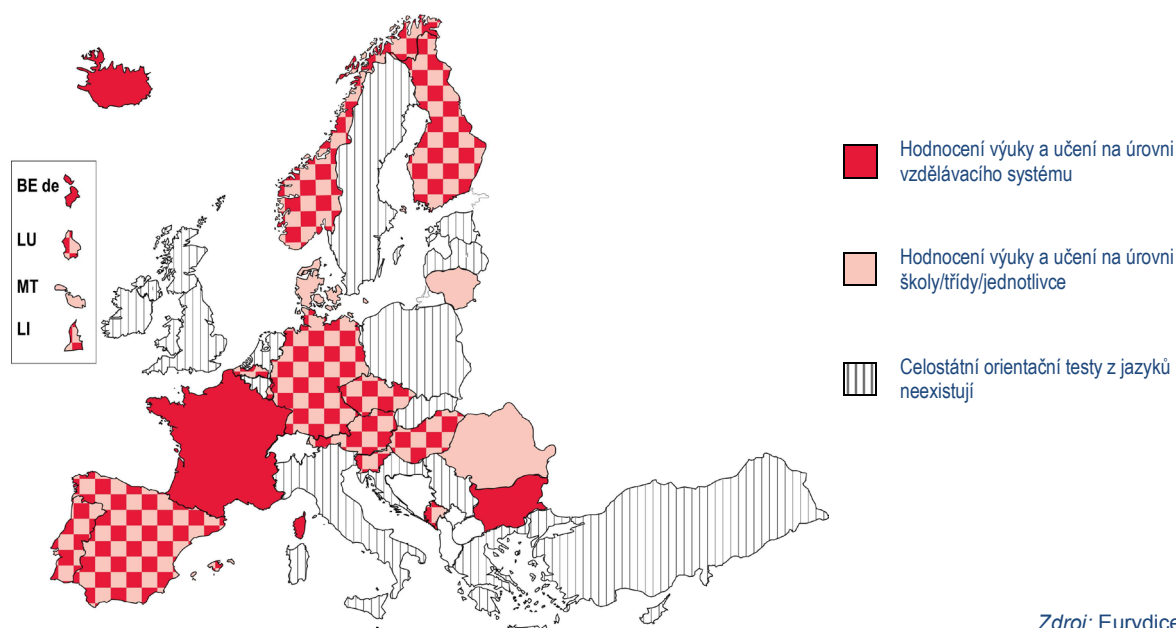
Zhruba dvě třetiny orientačních testů se provádějí za účelem monitorování celkové efektivity vzdělávacího systému. Výsledky testů se použijí ke srovnání výsledků konkrétní kohorty žáků s deklarovanými cíli vzdělávacího programu a jako podklad pro příslušná rozhodnutí o národní politice v oblasti vzdělávání, zejména pokud jde o změnu vzdělávacího programu v oblasti cizích jazyků.

Monitorování vzdělávacího systému je jediným účelem orientačních testů v Belgii (Německy mluvící společenství), v Bulharsku, ve Francii, v Lucembursku („standardizované testy“) a na Islandu, kde učitelé nemají žádnou zpětnou vazbu o úrovni dosažené jejich třídou nebo na úrovni školy. Celostátní testy, jež se konají výhradně za účelem monitorování celého vzdělávacího systému, kupodivu neprobíhají vždy pouze na vybraném vzorku žáků. Zatímco v Belgii (Německy mluvící společenství) a ve Francii se monitorovací testy provádějí na vzorku žáků, v Bulharsku ⁽¹¹⁾, v Lucembursku a na Islandu tyto testy podstupují všichni žáci.

Ve dvanácti zemích celostátní testy z jazyků slouží k monitorování vzdělávacího systému jako celku i jako podklad ke zlepšením na úrovni školy. Je tomu tak v případě testů prováděných na vybraném vzorku žáků v Belgii (Vlámské společenství), v České republice, v Německu („národní srovnání v jazycích“), ve Slovinsku a ve Finsku. Kromě toho ve Španělsku, v Maďarsku, v Rakousku, v Portugalsku, v Černé hoře, v Lichtenštejnsku („standardní testy s definovaným obsahem“) a v Norsku se výsledky celostátních testů z jazyků, které absolvuje celá populace žáků, také používají jak na úrovni vzdělávacího systému, tak na úrovni školy.

⁽¹¹⁾ V Bulharsku procházejí „celostátními externími zkouškami“ všichni žáci 7. ročníků a také všichni žáci 8. ročníků, kteří se ve všeobecném nebo odborném vzdělávání účastní intenzivní výuky cizích jazyků.

Obr. 5: Hlavní způsoby využití výsledků celostátních orientačních testů z jazyků, úroveň ISCED 2 a/nebo 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

„Orientační testy“ nemají žádný oficiální vliv na další postup žáků ve vzdělávání. Jejich hlavním cílem je vyhodnotit vzdělávací systém jako celek, aby mohla být politika přizpůsobena potřebám, nebo hodnotit výkon a být podkladem pro zlepšení výuky a učení ve škole nebo u jednotlivého žáka.

Šachovnice zachycuje dvě hlavní situace:

- výsledky jediného orientačního testu, jenž se koná v určité zemi, slouží k hodnocení výuky a učení na úrovni vzdělávacího systému i na úrovni školy/třídy/jednotlivého žáka,
- výsledky dvou či více různých orientačních testů, jež se konají v určité zemi, slouží k hodnocení výuky a učení buď na úrovni vzdělávacího systému, nebo na úrovni školy/třídy/jednotlivého žáka.

V závislosti na tom, o jakou zemi se jedná, se orientační testy konají na úrovni ISCED 2, nebo ISCED 3, nebo na obou úrovních.

Kompletní informace o tom, na kterých úrovních ISCED se v jednotlivých zemích konají orientační testy, a o využití výsledků jednotlivých celostátních orientačních testů z jazyků naleznete v tabulce č. 3 v příloze.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Poznámky k jednotlivým zemím

Německo: Za provádění testů VERA odpovídají spolkové země. Všechny mají své vlastní předpisy o poskytování zpětné vazby k výsledkům.

Lichtenštejnsko: Údaje na obrázku se vztahují pouze na „standardní testy s definovaným obsahem“, kdežto výsledky „adaptivního systému testování prostřednictvím webu“ se používají pouze na úrovni školy, třídy či jednotlivého žáka.

Naopak sedm zemí uvedených níže pořádá orientační testy, které neslouží k monitorování vzdělávacího systému jako celku, protože jejich výsledky se neshromažďují na národní úrovni. Použity mají být na nižších úrovních (na úrovni jednotlivého žáka, třídy, školy nebo místních orgánů).

- V Dánsku jsou „celostátní testy“ určeny pro více cílových skupin, mezi něž patří učitelé, třídní učitelé, rodiče a obce.
- V Německu učitelé pomocí vývojového cyklu založeného na datech používají výsledky svých žáků ve „srovnávacích testech VERA“ ke zlepšování výuky ve třídě.
- V Litvě používají školy výsledky „standardizovaného testu z cizího jazyka“ na individuální úrovni, na úrovni třídy i celé školy.
- V Lucembursku se „celostátní testy“ v nižším sekundárním všeobecném vzdělávání používají především diagnosticky k posouzení jednotlivých dovedností žáků.

- Na Maltě školy posílají rodičům výsledky žáků z „ročníkových zkoušek na školách sekundární úrovně“, aby je informovaly o jejich pokroku.
- V Rumunsku učitelé používají výsledky „celostátního hodnocení oblasti jazyka a komunikace ve vzdělávacím programu“, jež se zaznamenávají do portfolia žáků, k vypracování individuálních vzdělávacích plánů a k poskytování poradenství.
- V Lichtenštejnsku se výsledky „adaptivního testování prostřednictvím webu“ používají k řízení a zajištění kvality škol a k zjištění vzdělávacích potřeb jednotlivých žáků.

Celostátní testy z jazyků se většinou provádějí na konci určité úrovně vzdělávání

V polovině zemí/regionů v Evropě se všechny celostátní testy z jazyků provádějí v posledním ročníku dané úrovně vzdělávání nebo na závěr povinného vzdělávání. Téměř polovina zemí/regionů tento postup spojuje ještě s prováděním testů v průběhu určité úrovně vzdělávání. Pouze v několika případech se celostátní testy organizují pouze v průběhu některé úrovně vzdělávání, ale nikoliv na závěr.

Doba konání testů, tedy zda jsou organizovány v průběhu určité úrovně vzdělávání, nebo na závěr, obvykle souvisí s účelem těchto testů. Rozhodné testy (viz obr. 4), jež ovlivňují další postup žáků ve vzdělávání, se konají spíše na konci dané úrovně vzdělávání. Orientační testy (viz obr. 5), jejichž hlavním cílem je poskytnout podklady pro zlepšení výuky a učení, se mohou konat buď v průběhu určité úrovně vzdělávání, nebo na závěr.

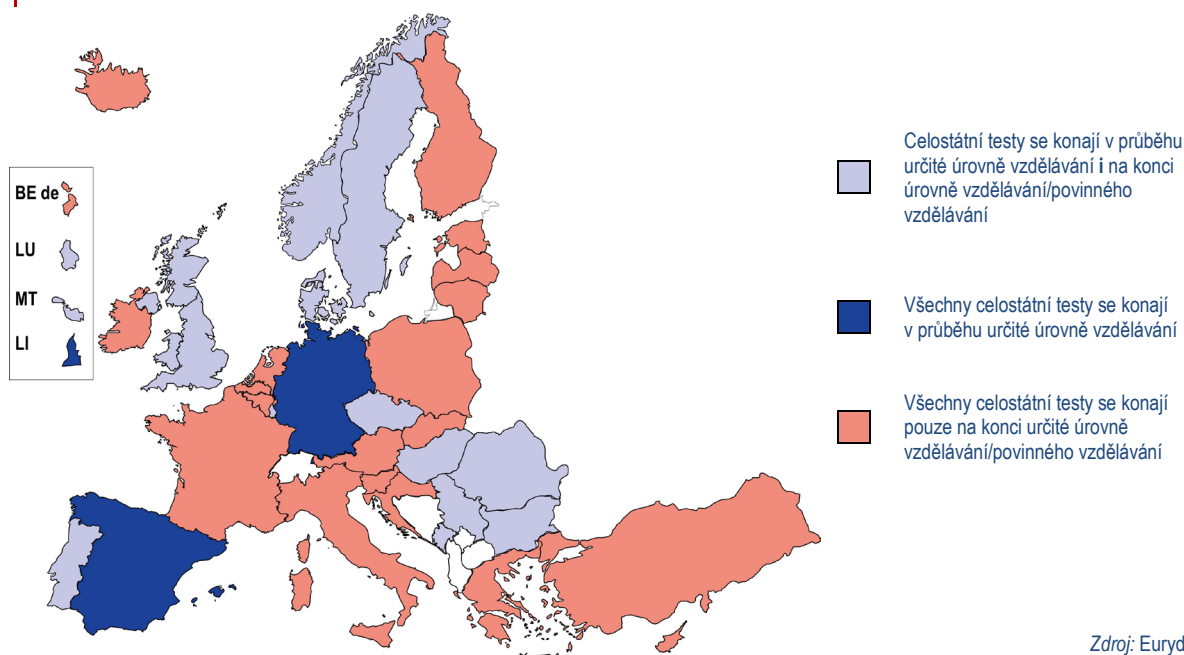
Z údajů vyplývá, že rozhodné testy se v naprosté většině případů konají na konci určité úrovně vzdělávání nebo na konci povinného vzdělávání – obvykle na úrovni ISCED 3. Na úrovni ISCED 3 jsou vzdělávací programy obvykle flexibilnější, a rozhodné zkoušky se proto nemusí, zvláště v severoevropských zemích, nutně konat na konci této úrovně vzdělávání:

- Dánsko – žáci skládají „závěrečné zkoušky vyššího sekundárního vzdělávání“, jež mohou vykonat v 11., 12. nebo 13. ročníku vyššího sekundárního všeobecného vzdělávání.
- Portugalsko – „celostátní závěrečný test sekundárního vzdělávání“ se koná v 11. ročníku, jenž je předposledním ročníkem úrovně ISCED 3.
- Spojené království (Skotsko) – zkoušku „národní stupeň 5“ lze vykonat v 11., 12. nebo 13. ročníku a zkoušku „vyšší stupeň“ ve 12. nebo 13. ročníku, přičemž 13. ročník je posledním ročníkem úrovně ISCED 3.
- Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko) – zkouška za účelem získání „dokladu o všeobecném sekundárním vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň“ se koná ve 12. ročníku (v Severním Irsku ve 13. ročníku), tj. v předposledním ročníku úrovně ISCED 3.
- Švédsko – „celostátní test“ se může vykonat v 10., 11. nebo 12. ročníku, jež všechny náležejí na úroveň ISCED 3.
- Norsko – „zkoušku ze společných základních předmětů – angličtiny“ skládají žáci odborných vzdělávacích programů ve 12. ročníku a žáci všeobecně vzdělávacích programů v 11. ročníku, což ani v jednom případě není poslední ročník daného programu.

V případě orientačních testů je situace rozmanitější a závisí do určité míry na cíli daného testu. Pokud tyto testy slouží pouze k monitorovacím účelům na úrovni vzdělávacího systému, téměř všechny se

konají na konci dané úrovně vzdělávání nebo na konci povinného vzdělávání. Tak je tomu u všech orientačních testů v Belgii (Německy mluvící společenství), ve Francii, v Lucembursku a na Islandu. V Bulharsku se „celostátní externí zkouška“ provádí v 7. a 8. ročníku, tj. v průběhu úrovně vzdělávání a na jejím konci. Co se týče zbývajících orientačních testů, ať už je jejich účelem monitorování na kterékoliv úrovni – od úrovně vzdělávacího systému až po úroveň jednotlivého žáka – o něco častěji se konají v průběhu dané úrovně vzdělávání.

Obr. 6: Doba konání celostátních testů z jazyků na úrovni ISCED 2 a 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Poznámky k jednotlivým zemím

Lucembursko: „Celostátní test z angličtiny“, jenž se pořádá na úrovni ISCED 2, nevykonávají na konci této úrovně všichni žáci – pouze žáci odborného vzdělávání jej skládají v 9. ročníku, zatímco žáci všeobecného vzdělávání jej absolvují v 8. ročníku, a proto jsme ho nezařadili do kategorie „testů konajících se pouze na konci úrovně“.

Finsko: Kdy se které testy konají, stanovuje každých pět let Ministerstvo školství a kultury v plánu evaluace. Údaje uvedené na mapě odpovídají situaci ve školním roce 2014/15.

Zhruba dvě třetiny všech celostátních testů z jazyků mají za cílovou skupinu všechny žáky, ale pouze přibližně z jedné třetiny jsou testy povinné

Spektrum žáků, kteří jsou cílovou skupinou celostátních testů z jazyků, se v jednotlivých zemích liší. Testy se mohou týkat všech žáků v určitém ročníku nebo na určité úrovni vzdělávání; mohou být určeny pro žáky zaměřené na studium jazyků, nebo je může skládat pouze vybraný vzorek žáků. Kromě toho mohou být celostátní testy povinné, nebo nepovinné.

Celostátní testy z jazyků určené pro všechny žáky

Během sekundárního vzdělávání pořádají téměř všechny země/regiony alespoň jeden celostátní test z jazyků určený pro všechny žáky určitého ročníku nebo určité úrovně vzdělávání (viz obr. 7). V závislosti na příslušném vzdělávacím systému to může znamenat, že testování jsou všichni žáci ve všeobecném i odborném vzdělávání, nebo všichni žáci pouze v jednom z těchto typů vzdělávání. Existují-li například v posuzovaném ročníku všeobecný i odborný směr vzdělávání, pouze čtyři země –

Španělsko, Malta, Rakousko a Finsko – při testování vynechávají žáky odborného vzdělávání. To však neznamená, že se u těchto žáků jazyky vůbec neposuzují, neboť takové hodnocení může být organizováno na úrovni školy.

Celostátní testy určené pro všechny žáky však nemusí všichni nutně povinně vykonávat. Zhruba v polovině zemí jsou tyto testy nepovinné a až na tři výjimky se jedná o rozhodné testy. Uvedené výjimky se týkají Lucemburska („celostátní testy“ z angličtiny, z francouzštiny nebo z němčiny pro žáky nižšího sekundárního všeobecného vzdělávání), Litvy („standardizovaný test z cizího jazyka“) a Černé Hory („prověření znalostí na konci třetího cyklu“).

Tři hlavní situace, ve kterých nejsou celostátní testy z jazyků pro všechny žáky povinné, jsou podrobněji popsány níže. Za první cizí jazyky mohou být zahrnuty ve skupině volitelných předmětů, ze kterých si žáci vyberou předměty, v nichž budou posuzováni. Za druhé jsou to celostátní testy, jež musí absolvovat pouze žáci, kteří se chtějí ve škole nebo na vysokoškolské úrovni zaměřit na studium jazyků. Za třetí celostátní testy z jazyků mohou být nepovinné pouze v určitých případech, např. pro žáky určitého studijního zaměření.

Následující země pořádají celostátní testy z jazyků, v nichž jsou jazyky pouze volitelným předmětem, jež si žáci mohou, nebo nemusí vybrat:

- Estonsko – v „závěrečných zkouškách na základní škole se standardizovaným zadáním“, jež se konají v 9. ročníku, musí žáci absolvovat tři testy: z estonštiny, z matematiky a z dalšího předmětu, který si žák vybere a jímž může být cizí jazyk.
- Bulharsko, Litva a Černá Hora – v maturitních zkouškách je jedním z volitelných předmětů, který si žáci mohou vybrat, cizí jazyk. V Litvě je však naplánována reforma, jež od školního roku 2017/18 zavede povinný celostátní test z jazyků na závěr úrovně ISCED 2 (10. ročník).
- Česká republika – v rámci „maturitní zkoušky (společná část)“, jež se koná ve 13. ročníku, žáci skládají dvě zkoušky: z českého jazyka a literatury, jež je povinná, a z druhého povinného předmětu, kde si mohou vybrat mezi cizím jazykem a matematikou.
- Portugalsko – v „celostátním závěrečném testu sekundárního vzdělávání“, jenž se koná v 11. ročníku, si žáci mohou vybrat, zda budou zkoušeni z cizího jazyka, nebo z jiných předmětů.

Celostátními testy, jež podstupují pouze žáci, kteří chtějí studovat na některých univerzitách jazykové obory, jsou například „zkouška z moderních cizích jazyků“ a „vstupní zkouška na vysokou školu 5“, jež se konají v 12. ročníku v prvním případě v Řecku a v druhém případě v Turecku. Podobně v Srbsku skládají příslušné přijímací zkoušky z jazyků pouze žáci 6. a 8. ročníku, kteří chtějí studovat bilingvní programy nebo „jazykové“ sekundární školy.

Příkladem zemí, v nichž jsou celostátní testy z jazyků nepovinné pouze v některých případech, jsou Estonsko, Chorvatsko a Lucembursko. Zda tomu tak je, závisí v těchto zemích na vzdělávacím zaměření, jež si žáci zvolili. „Externí závěrečné zkoušky“ v Estonsku a „státní maturitní zkouška“ v Chorvatsku jsou povinné pro žáky vyššího sekundárního všeobecného vzdělávání, ale nepovinné pro žáky odborného vzdělávání. Naproti tomu v Lucembursku musí žáci 9. ročníku nižšího sekundárního odborného vzdělávání povinně vykonat „celostátní test z angličtiny“, zatímco pro žáky 8. ročníku všeobecného vzdělávání tento test povinný není.

Na Maltě to, zda je test povinný či ne, závisí na tom, o který jde jazyk. Například rozhodné celostátní testy z jazyků jsou povinné v případě angličtiny, avšak v případě jiných jazyků nepovinné. V Litvě je ponecháno rozhodnutí o tom, zda bude „standardizovaný test z cizího jazyka“ povinný nebo volitelný, na jednotlivých školách.

Ještě jiný příklad celostátních testů z jazyka, jež jsou nepovinné pouze v určitých případech, najdeme v Polsku. U „zkoušky z jazyka na konci nižšího sekundárního vzdělávání (základní úroveň, rozšířená úroveň)“, jež se skládá v 9. ročníku, je pro žáky, kteří se začali učit daný jazyk až na úrovni ISCED 2, povinná její základní úroveň (chtějí-li však, mohou vykonat i její rozšířenou úroveň). Pro žáky, kteří se daný jazyk učili již na úrovni ISCED 1 a na úrovni ISCED 2 v něm pokračovali, je povinná rozšířená úroveň (z daného jazyka). Pro žáky, kteří skládají „maturitní zkoušku z jazyka (základní úroveň, rozšířená úroveň, bilingvní úroveň)“, jež se koná ve 12. nebo 13. ročníku, je povinná její základní úroveň, ale dobrovolně si mohou vybrat též rozšířenou nebo bilingvní úroveň (ze stejného jazyka a/nebo z dalších jazyků – na rozšířené úrovni si žáci mohou zvolit, že budou skládat zkoušku z více než jednoho jazyka).

Celostátní testy z jazyků určené pro konkrétní skupiny žáků

Některé testy jsou od samého začátku určeny pro konkrétní skupiny žáků – obvykle pro ty, kteří si zvolili jazykové zaměření. Tak je tomu v případě žáků zaměřených na studium jazyků, kteří:

- v Bulharsku v 8. ročníku skládají „celostátní externí zkoušku“;
- na Kanárských ostrovech vykonávají „certifikační test žáků CLIL v 10. ročníku – zkoušky GESE Trinity College“ a v autonomním společenství Extremadura ve Španělsku v 10. ročníku procházejí „souhrnným hodnocením bilingvních tříd“;
- v Itálii v 13. ročníku skládají „státní zkouška: druhý písemný test“;
- na Kypru ve 12. ročníku skládají „celokyperské zkoušky“;
- v Maďarsku v 6., 8. a 10. ročníku absolvují „cílené prověření jazykových znalostí“;
- ve Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko) na úrovni ISCED 3 získávají „doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)“, „doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň“ a „doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)“;
- ve Spojeném království (Skotsko) na úrovni ISCED 3 vykonají zkoušku „národní stupeň 5“, „vyšší stupeň“ a „rozšířený vyšší stupeň“.

Všechny uvedené testy s výjimkou Bulharska, Španělska a Maďarska jsou rozhodné. Téměř všechny z nich jsou pro žáky povinné. Existuje však několik výjimek. Na Kypru si žáci 12. ročníku mohou vybrat, zda složí či nesloží „celokyperské zkoušky“. Ve Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko) se předpokládá, že žáci, kteří si zvolili od 14 let výše studovat jazyk, složí příslušnou zkoušku, není to však povinné.

Celostátní testy z jazyků pro vybraný vzorek žáků

Poslední variantou jsou testy, jež má provádět pouze vybraný vzorek žáků. Tak je tomu v případě všech testů v Belgii (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství (2007; 2012)) a některých testů v České republice (2013/14), v Německu, ve Francii, ve Slovinsku, ve Finsku a v Norsku (viz obr. 7).

Celostátní testy z jazyků prováděné na vybraném vzorku žáků jsou orientační s výjimkou testů, které se uskutečňují v Norsku. Při „závěrečné zkoušce na nižší sekundární úrovni – angličtina“, jež v Norsku připadá na 10. ročník, se náhodným výběrem určí třetina žáků, která vykoná písemný test z angličtiny, zatímco u zbývajících dvou třetin se také na základě náhodného výběru stanoví, kdo vykoná písemný test buď z matematiky, nebo z norštiny. Na úrovni ISCED 3 mohou být vybráni žáci, kteří složí

zkoušky z angličtiny a/nebo z cizích jazyků na úrovni znalostí I, II a III, a to jako základních předmětů a/nebo předmětů podle daného vzdělávacího programu. U těchto testů prováděných na úrovni ISCED 3 školy pod dohledem místních orgánů rozhodnou, u kterých předmětů se budou realizovat testy na vybraném vzorku žáků.

Testy prováděné na vybraném vzorku žáků jsou sice vesměs povinné, ale v Belgii (Vlámské společenství) se školy účastnily dobrovolně „národního programu prověřování dovedností ve francouzštině: čtení, poslech a psaní“, jenž se realizoval v roce 2007 v 8. ročnících, a „národního programu prověřování dovedností ve francouzštině: poslech a ústní projev“, jenž probíhal v roce 2012 ve 12. ročnících.

Z údajů vyplývá, že testů prováděných na vybraném vzorku žáků, se obvykle účastní žáci úrovně ISCED 2, ale v některých případech probíhaly na úrovních ISCED 2 i ISCED 3 (Belgie – Vlámské společenství (2007; 2012), Česká republika (2013/14) a Norsko), nebo pouze na úrovni ISCED 3 (Belgie – Německy mluvící společenství).

Konečně, v některých zemích zahrnuje celostátní testování jazyků pouze z části testy prováděné na vybraném vzorku žáků, a to v závislosti na posuzovaných dovednostech. Je tomu tak ve Španělsku (Extremadura) a v Rakousku, kde v 8. ročníku podstupují všichni žáci testy všech dovedností s výjimkou ústního projevu; tato dovednost se posuzuje pouze na vybraných školách.

Obr. 7: Počet testů a cílová skupina v populaci žáků, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

		BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT
ISCED 2	Všichni	1			1		3	1	1	1		1					1	1	2	2	3
	Někteří				1																
	Vzorek			1		1		1					1								
ISCED 3	Všichni				1	1	1		1	1	1	1	1	1			1	1		1	4
	Někteří														1	1				1	
	Vzorek		2	1		1															
		NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK- ENG	UK- WLS	UK- NIR	UK- SCT		IS	LI	ME	NO	RS	TR
ISCED 2	Všichni	1	1	1	1	1				1						1	1	2	1	2	1
	Někteří																				
	Vzorek						1		1										1		
ISCED 3	Všichni	2	1	1	1	1	1	1	1	1								1			1
	Někteří										3	3	3	3							
	Vzorek																		2		

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

Tato tabulka zachycuje, v jakém rozsahu jsou prováděny celostátní testy z jazyků v nižším sekundárním (ISCED 2) a vyšším sekundárním (ISCED 3) vzdělávání. Výraz „všichni“ zahrnuje žáky všeobecného a/nebo odborného vzdělávání, což znamená, že v této kategorii jsou stejně tak zohledněny testy určené pouze pro žáky jednoho z obou směrů vzdělávání, jako i testy pro žáky obou směrů vzdělávání. Výraz „někteří“ zahrnuje žáky, kteří se ve svém příslušném směru vzdělávání zaměřují na studium jazyků; výrazem „vzorek“ se rozumí reprezentativní vzorek žáků vybraných k provedení daných testů.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Poznámky k jednotlivým zemím

Španělsko: Testy, jež se konají v 8. ročníku, provádějí všichni žáci v autonomních společenstvích Extremadura, Murcie, Navarra, Baskicko a Valencie a někteří žáci v autonomním společenství Madrid. Testy, jež se konají v 10. ročníku, provádějí všichni žáci v autonomních společenstvích Kantábrie a Katalánsko a někteří žáci v autonomních společenstvích Kanárské ostrovy, Extremadura a Madrid.

Nizozemsko: Na obrázku jsou uvedeny cílové skupiny celostátní zkoušky z angličtiny (žáci 10. ročníku VMBO, 11. ročníku HAVO a 12. ročníku VWO). Co se týče druhého jazyka, zde se situace liší podle směru vzdělávání.

Švédsko: Na obrázku jsou uvedeny cílové skupiny povinných celostátních testů z angličtiny. Školy se navíc mohou rozhodnout uspořádat celostátní testy ze španělštiny, z němčiny a z francouzštiny pro ty ze svých žáků, kteří jako druhý cizí jazyk studují některý z uvedených jazyků.

V následující zemi se provádí test, které nebyl zahrnut do obrázku (viz tabulka č. 1 v příloze):

Maďarsko: „Cílené prověření jazykových znalostí“, které se provádí v 6. a 8. ročníku, se týká pouze některých žáků.

Téměř všechny země zavedly alespoň jeden celostátní test z angličtiny na sekundární úrovni

Tvůrce politiky jazykového vzdělávání a tvůrce testů zvláště zajímá, z kterých a z kolika jazyků se v jednotlivých evropských zemích/regionech provádějí testy. Odpověď do značné míry závisí na tom, jaké jazyky se učí na školách, na což má zase vliv geografická poloha země a její sociální a jazykové charakteristiky. Tyto aspekty spolu částečně souvisí.

Z obr. 8 je patrné, že zhruba v polovině zemí/regionů se provádí testy z více než pěti jazyků. Ve většině případů se tyto testy konají na úrovni ISCED 3. Z obrázku je patrné, že ve většině zemí je na úrovni ISCED 2 předmětem testů méně jazyků než na úrovni ISCED 3. To může být dáno dvěma vzájemně souvisejícími důvody. Za prvé spektrum jazyků nabízených ve vzdělávacím programu je na úrovni ISCED 3 obvykle širší než na úrovni ISCED 2 (EACEA/Eurydice, 2012b, str. 48), a protože většina celostátních testů na úrovni ISCED 3 se provádí za účelem udělení vysvědčení, teoreticky by se měly provádět testy ze všech jazyků, které žáci studují. Za druhé většina celostátních testů na úrovni ISCED 2 se naopak do značné míry provádí za účelem evaluace výkonu škol, jednotlivých žáků nebo vzdělávacího systému jako celku, aby se získaly podklady pro zlepšení výuky a učení (viz obr. 3). Proto není tak důležité, aby se testování vztahovalo na celé spektrum jazyků zařazených do vzdělávacího programu.

Několik zemí/regionů (Irsko, Francie, Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko) a Norsko) vytvořilo celostátní testy pro značný počet jazyků. Je tomu tak v případě „všeobecné a odborné maturitní zkoušky“ ve Francii, kterou žáci skládají ve 12. ročníku. Hodnotí se v ní 47 jazyků. Podobně celostátní testy z jazyků, které se provádějí v Norsku ve 12. nebo 13. ročníku, zahrnují 39 jazyků a „závěrečná zkouška vyššího sekundárního vzdělávání“, kterou žáci v Irsku skládají ve 14. ročníku, zahrnuje 23 jazyků. V různých celostátních testech ve Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko) se mohou posuzovat znalosti 20 jazyků. Všechny výše zmíněné testy jsou rozhodné a konají se na úrovni ISCED 3.

V devíti zemích/regionech existují celostátní testy pouze z jednoho jazyka. Ve všech případech je to angličtina, s výjimkou Belgie (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství), kde je posuzovaným jazykem francouzština (vedle němčiny a nizozemštiny jeden ze tří úředních jazyků), neboť je prvním studovaným cizím jazykem.

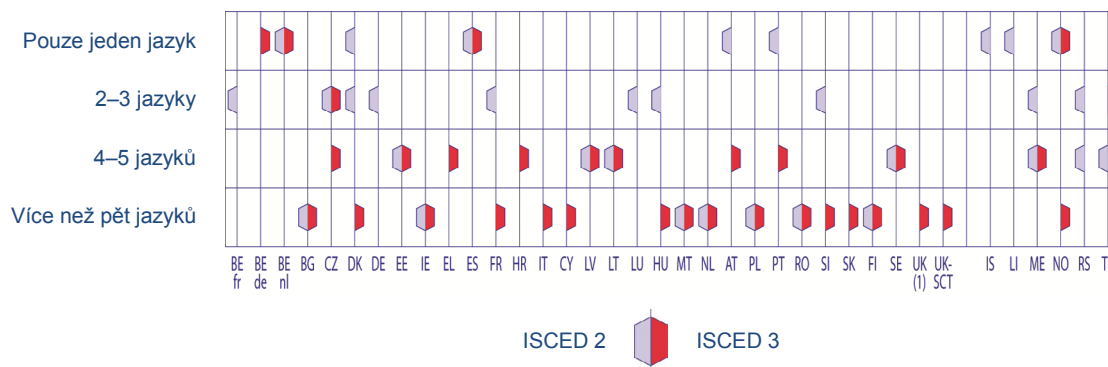
Nejčastěji testovaným jazykem na úrovni ISCED 2 i ISCED 3 je skutečně angličtina a až na výše zmíněnou Belgii (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství) mají všechny země/regiony celostátní testy z angličtiny. V některých zemích/regionech však existují testy, jež nezahrnují angličtinu, jako například „zkouška ze společných základních předmětů – cizí jazyky“ na úrovni znalostí I a II v Norsku. V takových případech se v tomtéž nebo v jiném ročníku provádějí jiné celostátní testy, jimiž se prověřují dovednosti žáků v angličtině.

Mezi jazyky, které jsou obvykle testovány na národní úrovni, se kromě angličtiny řadí francouzština, němčina, španělština, italština a ruština. Ty také patří k nejčastěji studovaným cizím jazykům v evropských zemích (EACEA/Eurydice, 2012b, str. 73). Celostátní testy z ruštiny jsou nejběžnější ve východoevropských zemích, zatímco v jižní Evropě jsou běžnější celostátní testy ze španělštiny a italštiny.

Politické, historické a/nebo geografické souvislosti mohou pomoci vysvětlit, proč v některých zemích existují celostátní testy i z jazyků, jež se nestudují tak často. V Polsku a v Norsku mají například testy z národních jazyků sousedních zemí (v prvním případě ukrajinštiny a v druhém finštiny). Některé země také zavedly testy z jazyků nedávných nebo déle usazených přistěhovaleckých komunit. Týká se to

například Nizozemska a jeho testů z turečtiny a arabštiny, Spojeného království a jeho testů z čínštiny (mandarínština/kantonština), bengálštiny a urdštiny a Norska a jeho testů ze somálštiny a urdštiny.

Obr. 8: Počet jazyků posuzovaných v celostátních testech, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

Vysvětlivky

Tento obrázek obsahuje všechny celostátní testy z jazyků zahrnuté do této zprávy (podrobnosti o všech zkoumaných testech naleznete v tabulce č. 1 v příloze). V případě zemí, jež mají více testů, uvádíme příslušné údaje takto:

- Pokud se v jednotlivých testech v dané zemi posuzuje stejný počet jazyků, uvádíme v příslušné kategorii počtu jazyků pouze jeden symbol.
- Pokud se v jednotlivých testech v dané zemi posuzuje odlišný počet jazyků, uvádíme v příslušné kategorii počtu jazyků symbol za každý z těchto testů; v poznámkách k jednotlivým zemím poskytujeme potřebné informace k rozlišení jednotlivých testů.

Pokud se v Lucembursku, v Portugalsku a ve Finsku provádí více testů za ročník, neuvádíme informace jednotlivě, ale dáváme přednost souhrnnému údaji o počtu jazyků (podrobněji viz poznámky k jednotlivým zemím).

Poznámky k jednotlivým zemím

Česká republika: V „maturitní zkoušce (společné části)“, jež se koná v 13. ročníku, se posuzuje pět jazyků.

Dánsko: V „celostátním testu“, jež se koná v 8. ročníku, se posuzuje pouze jediný jazyk.

Španělsko: Téměř všechna autonomní společenství posuzují v celostátních testech pouze jeden jazyk: šest autonomních společenství (Murcie, Navarra a Baskicko v 8. ročníku, Kanárské ostrovy a Kantábie v 10. ročníku a Madrid v 8. a 10. ročníku) posuzuje angličtinu a dvě autonomní společenství (Katalánsko a Extremadura) posuzují angličtinu nebo francouzštinu (v závislosti na tom, který z těchto dvou jazyků se na příslušných školách vyučuje jako první cizí jazyk). Jediným autonomním společenstvím, ve kterém se posuzují dva jazyky (angličtina a francouzština), je Valencie. Oba se posuzují v 8. ročníku.

Lucembursko: Uvedené údaje se týkají „standardizovaných testů“ a tří „celostátních testů“ (z angličtiny, z němčiny a z francouzštiny), jež se provádějí v 9. ročníku (žáci ve všeobecném vzdělávání absolvují „celostátní testy z angličtiny“ v 8. ročníku).

Portugalsko: Uvedené údaje se týkají „celostátního závěrečného testu sekundárního vzdělávání“, jež se koná v 11. ročníku.

Finsko: Údaje se týkají testu „druhý národní jazyk: švédština jako jazyk B, 9. ročník; finština jako jazyk A; nebo úroveň roditelského mluvčího, 9. ročník“ a testu „cizí jazyky v 9. ročníku“. Oba testy se provádějí v 9. ročníku.

Černá Hora: V testu „prověření znalostí na konci druhého cyklu“, jež se koná v 6. ročníku, se posuzují tři jazyky, zatímco v testu „prověření znalostí na konci třetího cyklu“, který se provádí v 9. ročníku, se posuzuje pět jazyků.

Norsko: Ve „zkoušce ze společných základních předmětů – angličtina“, jež se koná v 11. nebo 12. ročníku, se posuzuje pouze jeden jazyk.

Srbsko: V „přijímací zkoušce do bilingvních tříd v primárních školách“, jež se koná v 6. ročníku, se posuzují pouze dva jazyky, zatímco v „přijímací zkoušce do bilingvních tříd na gymnáziích“, jež se koná v 8. ročníku, se posuzují čtyři jazyky.

V následujících zemích se provádějí testy, které nebyly zahrnuty do obrázku (viz tabulka č. 1 v příloze):

Slovinsko: V „odborné maturitní zkoušce“, jež se koná v 13. ročníku, se posuzují tři jazyky.

Lichtenštejnsko: V „adaptivním systému testování prostřednictvím webu: žáci 8. ročníku“ se posuzují dva jazyky.

Norsko: „Zkouška z předmětů vzdělávacího programu: angličtina nebo cizí jazyky na úrovni znalostí I, II, III“, jež se koná ve 12./13. ročníku, posuzuje více než pět jazyků.

Srbsko: V „přijímací zkoušce do jazykových gymnázií a tříd“, jež se koná v 8. ročníku, se posuzují čtyři jazyky.

Téměř polovina celostátních testů z jazyků, jež se v Evropě uskutečňují, prověřuje všechny čtyři hlavní dovednosti

Jednotlivé jazykové dovednosti se prověřují v různém rozsahu. Prověřování čtyř hlavních dovedností (čtení, psaní, poslech a ústní projev) totiž není součástí všech celostátních testů. Rozdíly se většinou vyskytují u prověřování ústního projevu. Zatímco zbývající tři hlavní dovednosti se obvykle testují, prověřování ústního projevu někdy závisí na testovaném jazyku nebo směru vzdělávání. Kromě toho v některých případech není prověřování ústního projevu připraveno na centrální úrovni, nýbrž na úrovni školy.

Nejběžněji prověřovanou dovedností je čtení, zatímco psaní a poslech se prověřují přibližně ve stejném rozsahu. Nejméně často se hodnotí ústní projev. Téměř všechny země/regiony ve všech svých celostátních testech z jazyků posuzují u žáků čtení, ať už společně s ostatními dovednostmi, nebo bez nich. Výjimkou je Belgie (Vlámské společenství), v níž se v „národním programu prověřování dovedností ve francouzštině: poslech a ústní projev“ (2012) ve 12. ročníku hodnotí ústní projev, a Dánsko, kde se ve „zkoušce po 10. ročníku“, jež se koná v 11. ročníku, prověřuje pouze písemný a ústní projev, zatímco v „závěrečných zkouškách vyššího sekundárního vzdělávání“, jež se provádějí ve 12. a 13. ročníku, se testuje i poslech.

Výhradně čtení se v testech posuzuje pouze v několika zemích/regionech:

- Dánsko – v „celostátním testu“ v 8. ročníku;
- Lucembursko – ve „standardizovaných testech“ v 9. ročníku;
- Rumunsko – u prvního cizího jazyka v „celostátním hodnocení: testu v oblasti jazyka a komunikace ve vzdělávacím programu“ v 6. ročníku;
- Turecko – ve „společných zkouškách 8. ročníku“ a ve „vstupní zkoušce na vysokou školu 5“, jež se v prvním případě koná v 8. ročníku a v druhém případě ve 12. ročníku.

Tři země pořádají celostátní testy z jazyků, v nichž se prověřují pouze pasivní dovednosti (čtení a poslech). Jsou to:

- Česká republika – „výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol“ (2013/14);
- Německo – „srovnávací testy/hodnocení znalostí (VERA)“, jež se konají v 8. ročníku, a „národní srovnání v jazycích“, jež se provádí v 9. ročníku;
- Maďarsko – „hodnocení z cizího jazyka“, jež se koná v 6. a 8. ročníku.

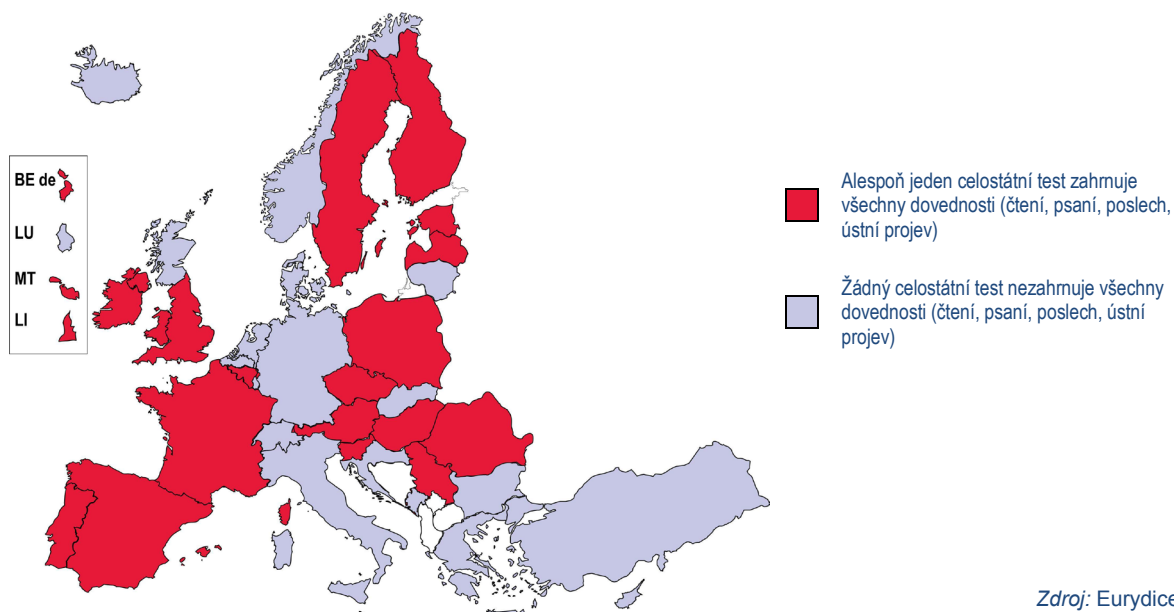
Téměř polovina celostátních testů v Evropě prověřuje dovednosti prostřednictvím testů vypracovaných na centrální úrovni (viz obr. 9). Pokud se posuzuje ústní projev, ve dvou třetinách případů jsou příslušné testy pro žáky rozhodné v tom smyslu, že jejich výsledky ovlivní rozhodnutí o dalším postupu žáka ve vzdělávání.

Ve srovnání se třemi ostatními dovednostmi (čtení, psaní a poslech) se hodnocení ústního projevu častěji připravuje na úrovni školy. Platí to o testech prováděných v devíti zemích:

- Bulharsko – „celostátní externí zkouška“ v 8. ročníku;
- Dánsko – „zkouška po 9. ročníku“, jež se koná v 10. ročníku, a „zkouška po 10. ročníku“, která se provádí v 11. ročníku;
- Itálie – všeobecná ústní zkouška v rámci státních zkoušek, jež se konají ve 13. ročníku;

- Nizozemsko – „celostátní zkouška VMBO“, „celostátní zkouška HAVO“ a „celostátní zkouška VWO“, jež se konají v prvním případě v 11. ročníku, v druhém případě ve 12. ročníku a v třetím případě ve 13. ročníku;
- Rakousko – „standardizovaná gymnaziální maturitní zkouška orientovaná na kompetence“, jež se koná ve 12. ročníku;
- Slovinsko – „odborná maturitní zkouška“, jež se koná v 13. ročníku;
- Slovensko – interní ústní část maturitní zkoušky, jež se koná v 13. ročníku;
- Spojené království (Anglie, Wales a Severní Irsko) – zkouška „doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)“, jež se v Anglii a Walesu koná v 11. ročníku a v Severním Irsku ve 12. ročníku; zde se to týká několika jazyků včetně hlavních studovaných jazyků;
- Spojené království (Skotsko) – zkouška „národní stupeň 5“, jež se provádí v 11.–13. ročníku, zkouška „vyšší stupeň“, jež se provádí ve 12. nebo 13. ročníku, a zkouška „rozšířený vyšší stupeň“, které se provádí ve 13. ročníku;
- Norsko – „závěrečná zkouška na nižší sekundární úrovni – angličtina“, jež se koná v 10. ročníku, „zkouška ze společných základních předmětů – angličtina“, která se provádí v 11. nebo 12. ročníku, „zkouška ze společných základních předmětů – cizí jazyky na úrovni znalostí I nebo II“, jež se koná ve 12. nebo 13. ročníku, a „zkouška z předmětů vzdělávacího programu: angličtina nebo cizí jazyky na úrovni znalostí I, II nebo III“, jež se rovněž koná ve 12. nebo 13. ročníku.

Obr. 9: Země s alespoň jedním celostátním testem z jazyků na úrovni ISCED 2 nebo ISCED 3, jež zahrnuje všechny čtyři dovednosti, 2014/15

Vysvětlivky

Celostátní testy: Standardizované testy/zkoušky stanovené orgány veřejné moci na centrální/nejvyšší úrovni a prováděné z jejich pověření (viz úvod). Červeně vyznačeny jsou země, ve kterých alespoň jeden test připravený na centrální úrovni prověřuje všechny dovednosti (čtení, psaní, poslech a ústní projev).

Země spadající do kategorie „žádný celostátní test nezahrnuje všechny dovednosti (čtení, psaní, poslech, ústní projev)“ mohou mít testy prověřující všechny čtyři dovednosti, ale test připravený na centrální úrovni je všechny neprověřuje.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Poznámky k jednotlivým zemím

Španělsko: V případě testů prováděných v 10. ročníku autonomní společenství Kanárské ostrovy, Kantábie, Extremadura a Madrid prověřují všechny dovednosti prostřednictvím centrálně připraveného testu, zatímco v Katalánsku se neposuzuje ústní projev. V případě testů prováděných v 8. ročníku autonomní společenství Extremadura a Madrid prověřují všechny dovednosti prostřednictvím centrálně připraveného testu (v Extremaduře se ústní projev prověřuje jen v náhodně vybraném vzorku škol), zatímco autonomní společenství Valencie, Murcie, Navarra a Baskicko prověřují pouze tři dovednosti (čtení, psaní, a poslech) prostřednictvím centrálně připraveného testu.

Francie: Pouze u žáků humanitního zaměření se při „všeobecné a odborné maturitní zkoušce“ prověřuje jejich ústní projev a poslech v rámci centrálně připravených standardizovaných závěrečných zkoušek.

V následující zemi se provádí test, které nebyl zahrnut do obrázku (viz tabulka č. 1 v příloze):

Litva: Centrálně připravený test „hodnocení ústního projevu v cizím jazyce“ ve 12. ročníku prověřuje ústní projev.

Kromě toho, že v některých zemích se testy ústního projevu nepřipravují na centrální úrovni, další odlišnosti objevíme při srovnání systému testování ústního projevu a systému testování zbývajících tří dovedností.

V některých zemích je spektrum žáků, u nichž se posuzuje ústní projev, jiné než v případě čtení, psaní a poslechu. Ve Španělsku (Extremadura) a v Rakousku se ústní projev posuzuje pouze u náhodně vybraného vzorku škol a žáků, zatímco čtení, psaní a poslech se posuzují u všech žáků 8. ročníku. Při „standardizované gymnaziální maturitní zkoušce orientované na kompetence“, jež se v Rakousku provádí ve 12. ročníku, je test ústního projevu nepovinný, zatímco zbývajících tři dovednosti jsou prověřovány povinně. Při „celostátní externí zkoušce“, jež se v Bulharsku provádí v 8. ročníku, se ústní projev prověřuje pouze u žáků všeobecného vzdělávání, zatímco zbývajících tři dovednosti se posuzují u všech žáků.

Další zvláštností testování ústního projevu je, že se neprovádí u všech jazyků. Například v Irsku se při „závěrečné zkoušce vyššího sekundárního vzdělávání“ obecně u všech jazyků posuzují všechny dovednosti, ale u arabštiny a jiných jazyků, jež nejsou součástí standardního vzdělávacího programu, to neplatí. Podobně ve Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko) se v rámci testů za účelem získání „dokladu o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň“ nebo „dokladu o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)“ neprověřuje ústní projev u arabštiny, bengálštiny, nizozemštiny, řečtiny, gudžarádštiny, hebrejštiny (moderní), japonštiny, paňdžábštiny, perštiny, polštiny, portugalštiny či turečtiny.

Ve většině zemí jsou všechny celostátní testy provázány s úrovněmi Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (CEFR)

Společný evropský referenční rámec pro jazyky (CEFR) zveřejnila Rada Evropy v roce 2001 – Evropském roce jazyků. Jeho účelem je „poskytnout srozumitelný, logicky uspořádaný a úplný základ pro vypracování jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikul, tvorbu výukových a učebních materiálů a hodnocení úrovně ovládnutí cizího jazyka“⁽¹²⁾. Společný evropský referenční rámec byl přeložen do 39 jazyků. Je založen na akčně zaměřeném přístupu v tom smyslu, že „chápe uživatele a studenty jazyka v první řadě jako společenské činitele, tj. členy společnosti, kteří mají své úlohy (nejen jazykové), a ty musí za daných okolností ve specifickém prostředí a v určitém poli působnosti splnit“⁽¹³⁾. S jeho stupnicí šesti úrovní znalostí cizího jazyka nejsou obeznámeni jen učitelé cizích jazyků, ale i širší veřejnost, protože se často používá k výslednému hodnocení úrovně ovládnutí cizího jazyka.

Rada Evropské unie vyzvala členské státy a Komisi, aby zvážily podporu „užších vazeb mezi CEFR a národními a evropskými kvalifikačními rámci a rozšíření příležitostí k osvědčování jazykových znalostí získaných žáky“⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ Rada Evropy, 2001.

⁽¹³⁾ Tamtéž.

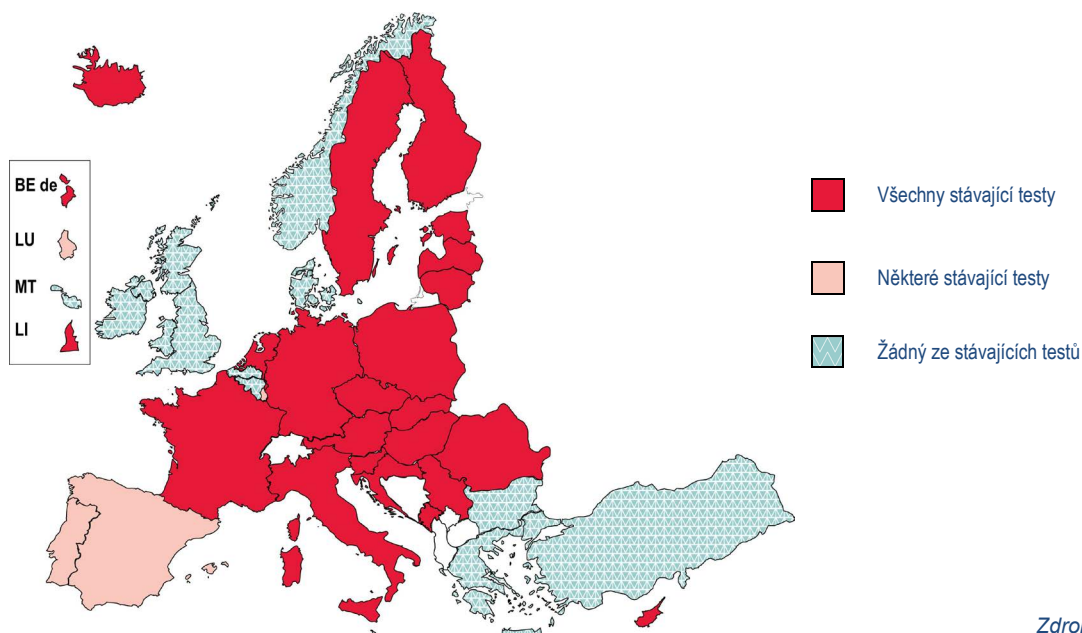
⁽¹⁴⁾ Závěry Rady o jazykových znalostech pro zlepšení mobility. 3128. zasedání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport.

V roce 2006 provedla Rada Evropy průzkum, aby shromáždila údaje o použití rámce na národní úrovni u tehdejších 46 členů Rady Evropy. Z výsledků průzkumu zveřejněných v roce 2007 vyplývá, že CEFR významně ovlivňuje jazykové vzdělávání. Tento vliv však nebyl ve všech zemích stejně významný, pokud jde o plánování a tvorbu vzdělávacích programů, vzdělávání učitelů a testování.

Respondenti zdůrazňují, že některé prvky CEFR (akčně zaměřený přístup orientovaný na studenta, koncepce celoživotního učení, způsoby diverzifikace nabídky jazyků a podpora vícejazyčnosti a multikulturalismu) se nejvíce používají pro plánování a tvorbu vzdělávacích programů. V oblasti vzdělávání učitelů se jako velmi užitečné ukázaly úrovně, stupnice a deskriptory. Pokud jde o testování, za největší přínos pro studenty jazyků se považuje sdílený systém uznávání kvalifikací a jednotný referenční systém umožňující jasně sdělit cíle studia a výsledky.

Nejdůležitějšími nedostatky, na něž respondenti poukázali, jsou potřeba definovat na stupnici šesti úrovní dodatečné podúrovně, nepřesné vymezení některých deskriptorů a problémy v propojení testů se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky. Tvůrci testů a vzdělávacích programů sice CEFR dobře znají a používají, ale v případě učitelů tomu tak není. Celý dokument je navíc poměrně složitý, což znamená, že je poměrně obtížné ho v plném rozsahu využít. Zlepšit použití CEFR v praxi pomohly iniciativy na národní úrovni, jako například vytvoření podúrovní nebo uspořádání školení. V návaznosti na tento průzkum podnikla další kroky také Rada Evropy, a co je nejdůležitější, vydala doporučení (2008) o používání CEFR a podpoře vícejazyčnosti ⁽¹⁵⁾.

Obr. 10: Provázání celostátních testů s úrovněmi CEFR, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

Tento obrázek ukazuje, zda jsou jednotlivé složky testů v celostátních testech provázány s úrovněmi CEFR.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Brusel, 28. a 29. listopadu 2011. [pdf] je dostupné na:

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2016744%202011%20INIT> [zobrazeno dne 30. dubna 2015].

⁽¹⁵⁾ Rada Evropy, 2008. Doporučení CM/Rec(2008)7 Výboru ministrů členským státům týkající se používání Společného evropského rámce Rady Evropy pro jazyky (CEFR) a podpory vícejazyčnosti. [Online] dostupné na: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1318855> [zobrazeno dne 19. května 2015].

Tato zpráva sítě Eurydice se zabývá používáním Společného evropského referenčního rámce pro jazyky pouze ve dvou ohledech – zjišťuje, které země provázaly své testy s úrovněmi CEFR a které používají stupnici šesti úrovní k výslednému hodnocení úrovně ovládnutí jazyků žáky.

Ve většině zemí jsou všechny stávající celostátní testy provázány s úrovněmi CEFR. Mezi země, jež žádný ze svých testů neprovázaly s těmito úrovněmi, patří dvě severské země (Dánsko a Norsko), některé země v jihovýchodní Evropě (Bulharsko, Řecko, Malta a Turecko), Belgie (s výjimkou Německy mluvícího společenství), Irsko (v současnosti zkoumá možnosti provázání) a celé Spojené království.

Ve třech zemích (Španělsko, Lucembursko a Portugalsko) pouze některé testy vycházejí ze stupnice šesti úrovní.

- Ve Španělsku je situace poněkud méně přehledná, neboť jednotlivá autonomní společenství si vytvářejí vlastní testy. Čtyři autonomní společenství⁽¹⁶⁾ pořádají v 10. ročníku celostátní test, jenž je provázán s úrovněmi CEFR. Naproti tomu v pěti autonomních společenstvích ze šesti⁽¹⁷⁾ celostátní testy při hodnocení žáků 8. ročníku ve školním roce 2014/15 nevycházely z úrovní CEFR.
- V Lucembursku nejsou s úrovněmi CEFR provázány „standardizované testy“ (jež prověřují dovednosti žáků 9. ročníku ve čtení za účelem monitorování vzdělávacího systému). „Celostátní testy“ (s výjimkou němčiny) však vycházejí z úrovní CEFR⁽¹⁸⁾.
- V Portugalsku „celostátní závěrečný test sekundárního vzdělávání“, ve kterém se u žáků 11. ročníku prověřují dovednosti ve čtení a psaní, nevychází z úrovní CEFR, zatímco „přijímací zkouška z angličtiny“, při níž se u žáků 9. ročníku prověřují všechny dovednosti, je s úrovněmi CEFR provázána.

Podíváme-li se souhrnně na všechny celostátní testy, mírně nadpoloviční většina z nich vychází z úrovní CEFR. Testy provázané s úrovněmi CEFR jsou celkem rovnoměrně rozloženy mezi úrovněmi ISCED 2 a ISCED 3. Na úrovni ISCED 2 je však jejich podíl nepatrně vyšší, protože na této úrovni je méně celostátních testů.

V nižším sekundárním vzdělávání jsou obvykle nejvyššími úrovněmi CEFR, na nichž se prověřují dovednosti, úrovně A2 a B1

Společný evropský referenční rámec pro jazyky definuje šest úrovní ovládnutí jazyka: A1, A2, B1, B2, C1, C2 (příčemž úroveň A odpovídá uživateli základů jazyka, úroveň B samostatnému uživateli a úroveň C zkušenému uživateli), a tak umožňuje měřit pokrok žáků v učení se cizím jazykům. Za účelem větší přesnosti někteří uživatelé rámce CEFR zavedli do původní stupnice podúrovně, například A1.1 nebo A 1+.

Předpokládá se, že mezi jednotlivými zeměmi budou značné rozdíly v používání úrovní CEFR v systémech testování, a to jak v rámci stejné úrovně ISCED, tak i v rámci stejných ročníků. Jak shodně ukázaly předchozí publikace Eurydice, je to dáno tím, že na rozdíl například od matematiky nebo čtení a psaní se žáci v Evropě začínají učit cizím jazykům v různých ročnících⁽¹⁹⁾. Rozdíly v cílech vzdělávacích programů a nakonec také v testované úrovni ovládnutí cizího jazyka můžeme do určité míry vysvětlit dalšími aspekty, jako je například jazyková situace v dané zemi.

⁽¹⁶⁾ Kanárské ostrovy, Kantábrie, Extremadura a Madrid.

⁽¹⁷⁾ Těmito šesti společenstvími jsou: Valencie, Extremadura, Madrid, Murcie, Navarra a Baskicko. Pouze v Madridu jsou testy provázány s úrovněmi CEFR.

⁽¹⁸⁾ Ve všeobecném vzdělávání se testy z angličtiny provádějí v 8. ročníku.

⁽¹⁹⁾ Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2012b a Evropská komise/EACEA/Eurydice, 2015.

Na úrovni ISCED 2 jenom menšina testů provázaných s rámcem CEFR zahrnuje pouze jednu úroveň, což platí pro všechny testované dovednosti, jazyky a žáky. Testovanou úrovní je obvykle úroveň A1 nebo A2, ale A2 (nebo její podúrovně) jsou zastoupeny častěji. Výjimkou je Island s nejvyšší úrovní náročnosti testů (B2). Island je také zemí, v níž jsou žáci testováni v nejvyšším ročníku (10. ročník).

V zemích, ve kterých celostátní testy obsahují části pro více úrovní ovládnání jazyka, se spektrum úrovní pohybuje od A2 do C1. Tyto testy lze rozdělit do čtyř skupin podle rozsahu úrovní, které zahrnují. První skupina zahrnuje testy na úrovni A2 a jejích podúrovních. Zeměmi s těmito testy jsou Polsko a Slovinsko.

Obr. 11: Úrovně CEFR prověřované v celostátních testech na úrovni ISCED 2, 2014/15

	Název testu (v češtině)	A1	A2	B1	B2	C1	C2
CZ	Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol		●				
DE	Srovnávací testy/hodnocení znalostí (VERA)	●	●	●	●	●	
	Národní srovnání v jazycích	●	●	●	●	●	
EE	Závěrečné zkoušky na základní škole se standardizovaným zadáním		● 2	● 1-2			
ES	Národní testy v 8. ročníku		●	●	●		
FR	Hodnocení CEDRE (hodnocení předmětů na vybraném vzorku žáků 9. ročníku)	●	●	●			
LT	Standardizovaný test z cizího jazyka		●	●			
LU	Celostátní testy z angličtiny		●	●			
HU	Hodnocení z cizího jazyka	●					
	Hodnocení z cizího jazyka		●				
NL	Celostátní zkouška VMBO	●	●	●			
AT	Přezkoušení celostátních vzdělávacích standardů		●	●			
PL	Zkouška z jazyka na konci nižšího sekundárního vzdělávání (základní úroveň, rozšířená úroveň)		● ●+				
PT	Přijímací zkouška z angličtiny		●	●	●		
RO	Celostátní hodnocení: Test oblasti jazyka a komunikace ve vzdělávacím programu	●+					
SI	Celostátní prověření znalostí		● ●+				
FI	Druhý národní jazyk: švédština jako jazyk B, 9. ročník; finština jako jazyk A; nebo úroveň rodilého mluvčího, 9. ročník	● 1-2-3	● 1-2	● 1-2			
SE	Celostátní test	● 2	● 1-2	● 1-2	● 1-2		
IS	Islandské celostátní zkoušky				●		
LI	Standardní testy s definovaným obsahem		● 1-2	● 1-2			
ME	Prověření znalostí na konci druhého cyklu		● 1,1				
	Prověření znalostí na konci třetího cyklu		●+				
RS	Přijímací zkouška do bilingvních tříd v primárních školách		●				
	Přijímací zkouška do bilingvních tříd na gymnáziích		●				
BE de, EL, HR, IT, CY, SK, UK a TR:		Celostátní testy na úrovni ISCED 2 neexistují					
BE fr, BE nl, BG, DK, IE, LV, MT a NO:		Celostátní test(y) na úrovni ISCED 2, které nepoužívají úrovně CEFR					

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

Symbol ● označuje, která ze šesti úrovní CEFR je v testech zahrnuta, přičemž číslicí je popřípadě upřesněna příslušná

podúroveň, např. ● 1. Jestliže test zahrnuje více úrovní CEFR, v obrázku neuvádíme, na kterou úroveň nebo úrovně (pokud tomu tak je) se test hlavně zaměřuje. Liší-li se u jednotlivých jazyků, dovedností nebo prověřovaných skupin žáků úroveň náročnosti testů, uvádíme tuto informaci v poznámkách k jednotlivým zemím.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Poznámky k jednotlivým zemím

Česká republika: Údaje platí pro výběrové ověřování uspořádané ve školním roce 2013/14.

Estonsko: V „závěrečných zkouškách na základní škole se standardizovaným zadáním“ se testuje angličtina jakožto první studovaný cizí jazyk na úrovni B1.2 a ostatních jazyků na úrovni B1.1. Angličtina jakožto druhý studovaný cizí jazyk se testuje na úrovni B1.1 (pokud jde o poslech, ústní projev a čtení) a na úrovni A2.2 (pokud jde o psaní); ostatní jazyky se testují na úrovni A2.2.

Španělsko: Ze šesti autonomních společenství, která provádějí test v 8. ročníku, má pouze autonomní společenství Madrid tento test provázaný s úrovní CEFR.

Litva: V roce 2015 se angličtina bude testovat pouze na úrovni B1 a němčina, ruština a francouzština pouze na úrovni A2.

Nizozemsko: Úrovně CEFR jednotlivých testů se liší v závislosti na jazycích a vzdělávacích programech, jež si žáci zvolili.

Polsko: Základní úroveň zkoušky se provádí na úrovni A2 a rozšířená úroveň na úrovni A2+.

Lichtenštejnsko: Čtení a poslech se testují na úrovních B1.2, B1.1 a A2.2; ústní projev a psaní na úrovních B1.1, A2.2 a A2.1.

Srbsko: V „přijímací zkoušce do jazykových gymnázií a tříd“ se testuje úroveň A2.2.

V následujících zemích se provádějí testy, které nebyly zahrnuty do obrázku (viz tabulka č. 1 v příloze):

Lucembursko: V „celostátním testu z francouzštiny“ se testuje na úrovni B1 a B2.

Maďarsko: Ve zkoušce „cílené prověření jazykových znalostí“ se testují žáci 6. a 8. ročníku bilingvních programů v prvním případě na úrovni A2 a v druhém případě na úrovni B1.

Finsko: Test, kterým se v 9. ročníku prověřují dovednosti v cizích jazycích, zahrnuje stejné úrovně CEFR jako test z druhého národního jazyka (švédštiny nebo finštiny).

Lichtenštejnsko: V „adaptivním systému testování prostřednictvím webu: žáci 8. ročníku“ se prověřuje poslech a čtení na úrovních A1.2 až B1.2. Při posuzování psaní se úrovně CEFR nepoužívají.

Do druhé kategorie spadá skupina testů prověřujících žáky na úrovni B1 a nižší. Tato skupina zahrnuje největší počet celostátních testů a patří do ní Estonsko, Francie, Litva, Nizozemsko, Rakousko, Finsko a Lichtenštejnsko. V Estonsku se úrovně náročnosti liší v závislosti na testovaných jazycích a jejich postavení ve vzdělávacím programu. V Nizozemsku je rozptýl úrovní dán testovanými jazyky a vzdělávacím zaměřením žáků. V Lichtenštejnsku se na různých úrovních testují jednotlivé dovednosti.

Třetí kategorii představují testy na úrovni B2 a nižší, do níž spadají celostátní testy ve Španělsku (autonomní společenství Madrid), v Lucembursku, v Portugalsku a ve Švédsku. V Lucembursku se francouzština, jež je úředním jazykem, testuje na úrovních B2 a B1, zatímco angličtina na úrovních B1 a A2.

Do poslední skupiny spadají testy prováděné v Německu. Dva stávající celostátní testy zahrnují všechny úrovně do C1.

Ve vyšším sekundárním vzdělávání většina celostátních testů nepřesahuje úroveň B2

Také na úrovni ISCED 3 tvoří testy zaměřené na jednu úroveň menšinu testů provázaných s rámcem CEFR. Testy v 9. a 12. ročníku v Belgii (Německy mluvící společenství) testují žáky v prvním případě na úrovni B1 a v druhém na úrovni B2. Výběrové ověřování výsledků žáků se v České republice provádí na úrovni A2, zatímco žáci 13. ročníku se testují v maturitní zkoušce (společná část) na úrovni B1. Dvě autonomní společenství ve Španělsku (Kantábrie a Extremadura) testují žáky 10. ročníku v prvním případě na úrovni A2 a v druhém na úrovni B1. Žáci 10. ročníku, kteří v Maďarsku studují bilingvní programy, se testují na úrovni B2. Ve Slovinsku a v Černé Hoře jsou žáci všeobecného vzdělávání testováni na úrovni B2, zatímco žáci programů odborného vzdělávání na úrovni B1. Na Slovensku se žáci gymnázií testují na úrovni B2, zatímco žáci vyšších sekundárních odborných škol a konzervatoří mají na výběr mezi úrovní B1 a B2.

Na úrovni ISCED 3 jsou jednotlivé části většiny testů provázané s více úrovněmi CEFR. Tuto skupinu testů lze rozdělit do dvou dílčích skupin: v první podskupině, která je nejpočetnější, jsou žáci testováni na úrovni B2 a nižší. V druhé podskupině se prověřují na úrovni C1 a nižší. Pět ze šestice zemí

(Francie, Lotyšsko, Nizozemsko, Polsko a Finsko) spadajících do podskupiny C1 testuje žáky 12. ročníku. Jedinou výjimkou je Španělsko (autonomní společenství Madrid), kde se testy týkají žáků 10. ročníku. V Polsku jsou části testu na úrovni C1 určeny pro žáky na bilingvních školách nebo pro kohokoliv, jenž chce skládat maturitní zkoušku na „bilingvní úrovni“. Ve Francii se do úrovně C1 testují pouze žáci skládající maturitní zkoušku humanitního zaměření, kteří studují jazyk 1 na pokročilé úrovni. V Nizozemsku jsou testy nejvyšší úrovně určeny pro *Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs* (VWO) (zaměření nejvíce orientované na univerzitní studium) a ve Finsku pro žáky všeobecného vzdělávání.

Jak jsme již uvedli (viz obr. 11), rozdíly v úrovních CEFR jsou u testů v některých zemích dány testovanými jazyky a jejich postavením ve vzdělávacím programu. Týká se to Itálie, Kypru, Nizozemska (u obou testů) a Rakouska (viz poznámky k jednotlivým zemím).

Obr. 12: Úrovně CEFR prověřované v celostátních testech na úrovni ISCED 3, 2014/15

Název testu (v češtině)		A1	A2	B1	B2	C1	C2
BE de	Vysvědčení z francouzského jazyka B1			●			
	Vysvědčení z francouzského jazyka B2				●		
CZ	Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol		●				
	Maturitní zkouška (společná část)			●			
EE	Externí závěrečné zkoušky			● 1-2	● 1-2		
ES	Národní testy v 10. ročníku		●	●	●	●	
FR	Všeobecná a odborná maturitní zkouška		●	●	●	●	
HR	Státní maturitní zkouška			●	●		
IT	Státní zkouška: druhý písemný test			●	●		
CY	Celokyperské zkoušky		●	●	●		
LV	Centralizovaná závěrečná zkouška z cizích jazyků na sekundární úrovni			●	●	●	
LT	Státní maturitní zkouška z cizích jazyků			●	●		
HU	Závěrečná zkouška na vyšší sekundární škole		●	●	●		
	Cílené prověření jazykových znalostí				●		
NL	Celostátní zkouška HAVO		●	●	●		
	Celostátní zkouška VWO		●	●	●	●	
AT	Standardizovaná gymnaziální maturitní zkouška orientovaná na kompetence			●	●		
PL	Maturitní zkouška z jazyka (základní úroveň, rozšířená úroveň, bilingvní úroveň)			●	●	●	
RO	Státní maturitní zkouška: test C – posouzení jazykových dovedností v cizím jazyce	●	●	●	●		
SI	Všeobecná maturitní zkouška*				●		
SK	Maturitní zkouška: externí část a interní písemná část				●		
FI	Maturitní zkouška (pouze vyšší všeobecné sekundární vzdělávání)	● 1-2-3	● 1-2	● 1-2	● 1-2	● 1	
SE	Celostátní test	● 2	● 1-2	● 1-2	● 1-2		
ME	Maturitní zkouška*				●		

BE fr, DE, LU, IS, LI a RS:

Celostátní testy na úrovni ISCED 3 neexistují

BE nl, BG, DK, IE, EL, MT, PT, UK, NO a TR:

Celostátní test(y) na úrovni ISCED 3, které nepoužívají úrovně CEFR

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

Symbol ● označuje, která ze šesti úrovní CEFR je v testech zahrnuta, přičemž číslicí je popřípadě upřesněna příslušná podúroveň, např. ● 1. Jestliže test zahrnuje více úrovní CEFR, v obrázku neuvádíme, na kterou úroveň nebo úrovně (pokud tomu tak je) se test hlavně zaměřuje. Liší-li se u jednotlivých jazyků, dovedností nebo prověřovaných skupin žáků úroveň náročnosti testů, uvádíme tuto informaci v poznámkách k jednotlivým zemím.

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Poznámky k jednotlivým zemím

Česká republika: Údaje pro výběrové ověřování jsou za rok 2013/14.

Španělsko: Na Kanárských ostrovech se testuje na úrovních B1 a B2, v Kantábrii na úrovni A2, v Extremaduře na úrovni B1 a v Madridu na úrovních A2, B1, B2 a C1.

Francie: Žáci skládající maturitní zkoušku humanitního zaměření jsou u prvního jazyka testováni do úrovně C1 a u druhého jazyka do úrovně B2, pokud si u jednoho z těchto jazyků zvolili, že jej budou studovat na pokročilé úrovni.

Itálie: První a druhý studovaný cizí jazyk se testují na úrovni B2, zatímco třetí studovaný cizí jazyk se testuje na úrovni B1.

Kypr: Angličtina se testuje na úrovni B2. Francouzština se testuje na úrovni B1. Ostatní jazyky se testují na úrovni A2.

Litva: „Státní maturitní zkouška z cizích jazyků“ neprověřuje ústní projev. Ten posuzují učitelé škol (hodnocení ústního projevu v cizím jazyce) a testuje se na úrovních B2 a B1. V roce 2016 by se měla provádět jediná zkouška, která bude prověřovat všechny dovednosti.

Maďarsko: Pokročilá znalost se testuje na úrovni B2 a běžná znalost na úrovni B1 a A2.

Nizozemsko: Úrovně CEFR se liší v závislosti na testovaných jazycích.

Rakousko: První studovaný cizí jazyk se testuje na úrovni B2; druhý studovaný jazyk na úrovni B1 (a u čtení na úrovni B2, pokud se daný žák učí druhý cizí jazyk šest let).

Polsko: C1 odpovídá bilingvní úroveň, B2 rozšířená úroveň a B1 základní úroveň.

Slovinsko: Údaje se vztahují pouze na angličtinu a žáky programů všeobecného vzdělávání. Žáci odborného vzdělávání se testují na úrovni B1. Testy z dalších jazyků budou provázány s úrovněmi CEFR v roce 2017.

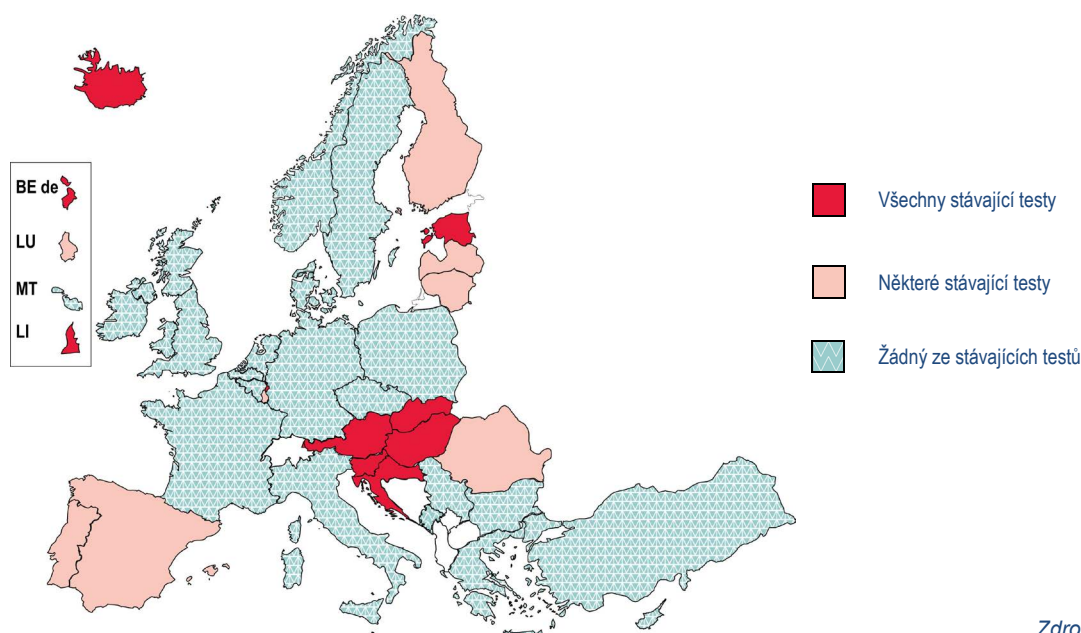
Slovensko: Žáci gymnázií se testují na úrovni B2, zatímco žáci vyšších sekundárních odborných škol a konzervatoří mají na výběr mezi úrovní B1 a B2.

Černá Hora: Údaje se vztahují pouze na žáky programů všeobecného vzdělávání. Žáci odborného vzdělávání se testují na úrovni B1.

Zhruba polovina celostátních testů provázaných s úrovněmi CEFR jejich pomocí hodnotí úroveň ovládnutí jazyka

Úrovně CEFR se k hodnocení úrovně ovládnutí jazyka používají v 16 vzdělávacích systémech. Tato metoda hodnocení je používána pro celostátní testy asi v polovině zemí z této skupiny, ve zbývajících zemích je používána jen pro některé testy.

Obr. 13: Použití úrovní CEFR k výslednému hodnocení výkonu žáků v celostátních testech, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

Úrovně CEFR se k výslednému hodnocení úrovně ovládnání jazyka používají v některých testech v sedmi zemích (viz obr. 13); někdy jejich použití závisí na účelu testu, jindy na testovaném jazyku.

- V Portugalsku a ve Finsku používají úrovně CEFR k hodnocení úrovně ovládnání jazyka pouze celostátní testy sloužící k monitorovacím účelům. V Portugalsku se úrovně CEFR k výslednému hodnocení výkonu žáků používají v „přijímací zkoušce z angličtiny“. Ve Finsku se podle stupnice úrovně ovládnání jazyka CEFR hodnotí výkon žáků v testech, jež se provádějí v 9. ročníku za účelem prověření dovedností v druhém národním jazyce (švédština nebo finština) a v cizích jazycích.
- V Rumunsku se ve formě úrovně CEFR (od A1 do B2) uvádí výsledky „státní maturitní zkoušky: test C – posouzení jazykových dovedností v cizím jazyce“, zatímco výsledky „celostátního hodnocení oblasti jazyka a komunikace ve vzdělávacím programu“, jež se provádí u žáků 6. ročníku, se zaznamenávají do portfolií žáků ve formě popisu jejich úrovně ovládnání jazyka. Jeho účelem je formativní hodnocení jazykových dovedností žáků a určitá zpětná vazba pro učitele.
- Ve dvou pobaltských zemích, ve kterých se metoda hodnocení výsledků liší v závislosti na testu, se úrovně CEFR používají k výslednému hodnocení úrovně ovládnání jazyka v kombinaci s další metodou hodnocení. Výsledky „centralizované závěrečné zkoušky z cizích jazyků na sekundární úrovni“ se od roku 2013 v Lotyšsku žákům poskytují jak ve formě úrovně CEFR, tak v tradičním procentuálním formátu. Ve „standardizovaném testu z cizího jazyka“ pro žáky 10. ročníku se k výslednému hodnocení úrovně ovládnání jazyka v Litvě používá jak 60bodová stupnice, tak i úrovně A2 a B1. Výsledky žáků ve „státní maturitní zkoušce z cizích jazyků“ se vyjadřují body sladěnými s úrovněmi CEFR s výjimkou ústního projevu, u jehož hodnocení se používá pouze 10bodová stupnice.
- V Lucembursku se výsledky „celostátních testů“ prověřujících dovednosti žáků 9. (nebo 8.) ročníku ve třech povinných jazycích (němčina, francouzština a angličtina) vzdělávacího programu hodnotí body v rozmezí od 0 do 60. Pouze v testu z angličtiny mohou žáci získat zpětnou vazbu, nakolik jejich dovednosti odpovídají úrovni A2.

Pokud jde o celkový pohled, zdá se, že o něco více než čtvrtina celostátních testů používá k hodnocení úrovně ovládnání jazyka úrovně CEFR. To představuje přibližně polovinu všech celostátních testů provázaných s úrovněmi CEFR (viz obr. 10).

Dvě třetiny všech testů, jež k hodnocení výsledků žáků používají stupnici CEFR, se provádí na úrovni ISCED 2. Ukazuje se, že testy používající úrovně CEFR pro účely hodnocení a informování o úrovni ovládnání jazyka mají nepochybně jinak definované cíle než ostatní celostátní testy: procentuálně vzato se méně často používají pro účely vydávání vysvědčení o dovednostech žáků, častěji pro účely monitorování a ještě častěji k diagnostickým účelům na úrovni školy (viz obr. 2).

Testy, jež mají vliv na další postup žáků ve vzdělávání, jsou vyhodnocovány převážně externě

Tak jako u každého celostátního testování, tak i u jazykových testů patří zajištění jejich spolehlivosti k náročným úkolům. Celostátní testování totiž vyžaduje, aby testové otázky, podmínky jejich provádění a metody vyhodnocování byly pro všechny žáky jednotné a srovnatelné. Co se týče zajištění jednotnosti a srovnatelnosti, mnoho problémů se může vyřešit určením těch, kdo odpovídají za vyhodnocení celostátních testů z jazyků. U testování z jazyků je to důležité, protože tyto testy často zahrnují hodnocení aktivních dovedností (psaní a čtení) na základě otevřených otázek. Zdá se, že jednotné hodnocení žáků se nejobtížněji zajišťuje především v oblasti ústního projevu. V některých

zemích se ta část testů, která prověřuje ústní projev, nepřipravuje centrálně. Navíc se v několika zemích, ve kterých rozhodné celostátní testy z jazyků zahrnují posouzení ústního projevu, hodnotí ústní projev jinak než ostatní dovednosti, především tak, že se častěji hodnotí interně. Proto se v tomto oddíle zabýváme zvláště písemnými částmi celostátních testů a zvláště posuzováním ústního projevu. Je třeba mít také na paměti, že dovednosti prověřované v písemných částech celostátních testů (čtení, psaní nebo poslech) nejsou ve všech zemích a u všech testů shodné (viz obr. 9).

Celostátní jazykové testy mohou vyhodnocovat interní nebo externí hodnotitelé. Učitele, kteří vyhodnocují testy žáků školy, na níž učí, považujeme pro účely této zprávy za interní hodnotitele. Externími hodnotiteli jsou učitelé či jiní zaměstnanci školy, kteří vyhodnocují testy žáků jiných škol, než na které jsou zaměstnání, nebo jiné osoby určené subjektem odpovědným za zadání testu. Počítačové testy se obvykle vyhodnocují externě. Testy, u kterých se odpovědi žáků skenují a zpracovávají počítačovým softwarem, který spočítá výsledky, se považují také za vyhodnocované externě. Pouze menšina rozhodných testů z jazyků se však provádí na počítačích nebo se vyhodnocuje prostřednictvím automatického optického snímání. Hodnotitelé testů, ať už interní nebo externí, obvykle projdou speciálním školením nebo testy vyhodnocují podle standardizovaných pokynů k hodnocení a standardizovaných vzorů.

Ve 22 zemích se písemné části rozhodných celostátních testů z jazyků vyhodnocují výhradně externě (viz obr. 14). Celkem to jsou dvě třetiny zemí/regionů a celostátních testů. Kromě toho se ve čtyřech dalších zemích vyhodnocují externě některé celostátní testy. Ve zbývajících zemích nebo regionech se na vyhodnocování podílejí interní i externí hodnotitelé, nebo se vyhodnocení provádí zcela interně.

V několika zemích, ve kterých se všechny celostátní testy z jazyků vyhodnocují externě, se části těchto testů vyhodnocují elektronicky. Uzavřené úlohy se vyhodnocují elektronicky v Chorvatsku, v Lotyšsku („centralizovaná závěrečná zkouška z cizích jazyků na sekundární úrovni“), v Litvě, v Polsku („zkouška z jazyka na konci nižšího sekundárního vzdělávání“), v Turecku a v Černé Hoře. Kromě toho Dánsko hodlá více využít elektronické testování pro účely udělování vysvědčení o jazykových dovednostech (v současnosti to závisí na možnostech školy), zatímco na Slovensku se realizuje pilotní projekt v oblasti komputerizace celostátního testování.

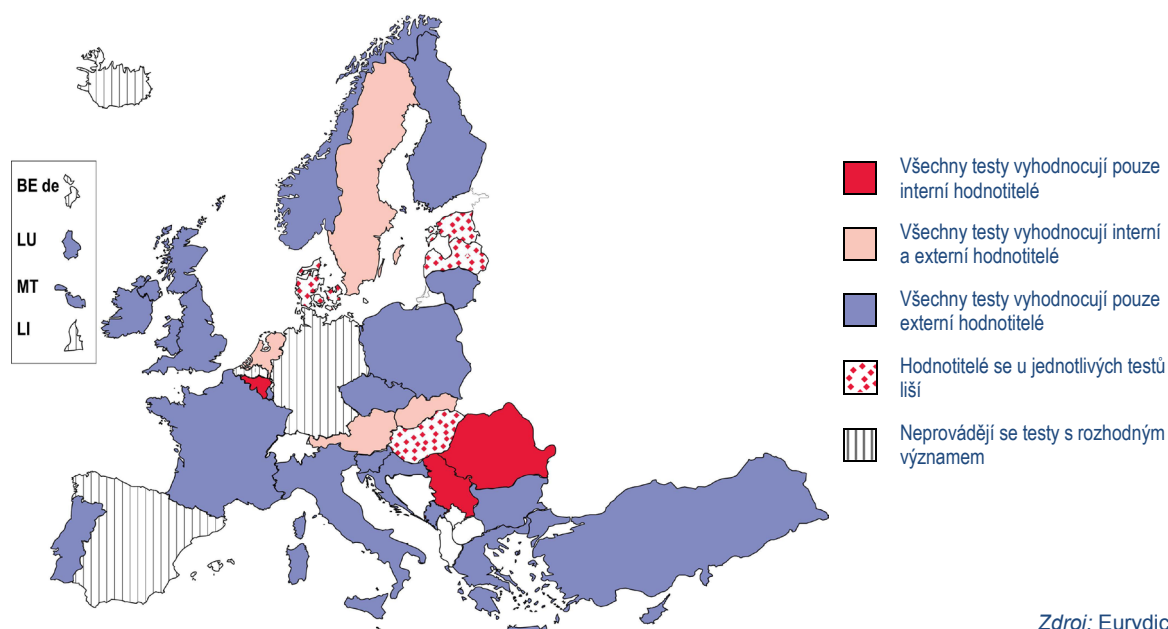
V ostatních zemích, ve kterých se písemné části rozhodných celostátních testů vyhodnocují centrálně, jsou externími hodnotiteli obvykle učitelé z jiných škol nebo jiní externí hodnotitelé. V Itálii to, zda je hodnotitelem učitel ze školy, na které se test koná, nebo z jiné školy, závisí na složení zkušební komise, o němž každoročně rozhodne ministr odpovědný za vzdělávání. Kritéria hodnocení standardizovaných testů se v Itálii nestanovují centrálně, jak je obvyklé jinde, ale navrhuje je hodnotitel a rozhodne o nich školní zkušební komise na základě roční školní strategie výuky a hodnocení.

Písemné části celostátních testů se výhradně centrálně nevyhodnocují ve dvanácti zemích. V pěti zemích se na vyhodnocení testů spolu s externími hodnotiteli podílejí učitelé ze škol, ve kterých se celostátní testy z jazyků konaly. Ve čtyřech dalších zemích vyhodnocují testy pouze učitelé těch škol, na kterých se tyto testy se konaly. Ve všech uvedených případech učitelé testy vyhodnocují podle centralizovaných pokynů k hodnocení.

V pěti zemích, ve kterých se na vyhodnocování podílejí interní i externí hodnotitelé, se liší role jednotlivých typů hodnotitelů v tomto procesu.

- V Dánsku („zkouška po 9. a po 10. ročníku“) a v Nizozemsku je konečné hodnocení písemné zkoušky výsledkem porady mezi interním a externím hodnotitelem.
- V Rakousku učitelé předloží své bodové hodnocení písemných zkoušek, jež proběhly na jejich škole, ke schválení zkušební komisi, jejímž předsedou je inspektor nebo ředitel jiné školy.
- Na Slovensku se úlohy s výběrem odpovědí vyhodnocují centrálně, zatímco úlohy vyžadující dlouhé odpovědi hodnotí interně učitelé pod dohledem maturitní komise.
- Vyhodnocení „celostátních testů“, které ve Švédsku provádějí učitelé školy, na niž se tyto testy konaly, někdy doplňuje kontrolní vyhodnocení prováděné učiteli z jiných škol. Vybraný vzorek „celostátních testů“ ohodnocených učiteli navíc podruhé hodnotí Švédská školní inspekce.

Obr. 14: Vyhodnocení písemných celostátních testů z jazyků, jež jsou pro žáky rozhodné, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky

Toto rozřídění do kategorií vychází z písemných částí rozhodných celostátních testů z jazyků. Dovednosti (čtení, psaní nebo poslech), jichž se písemné části celostátních testů týkají, se v jednotlivých zemích i testech liší (viz obr. 9). Ústní zkoušky, které hodnotí ústní projev a někdy i poslech, nejsou do tohoto přehledu zahrnuty.

„Všemi testy“ mohou být v závislosti na zemi míněny jeden či více rozhodných celostátních testů z jazyků. V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

„Rozhodné testy“ slouží jako podklad k rozhodnutím o dalším postupu žáků ve vzdělávání, včetně udělování vysvědčení, rozdělování žáků do různých směrů vzdělávání na konci úrovně ISCED 2 nebo 3 nebo přijímání studentů do vysokoškolských institucí nebo oborů. Podrobnější informace o rozhodných celostátních testech viz obr. 4.

Učitele, kteří vyhodnocují celostátní testy z jazyků konané žáky školy, na niž učí, považujeme pro účely této zprávy za interní hodnotitele. Externí hodnotitelé jsou učitelé, kteří vyhodnocují testy žáků jiných škol, než na niž vyučují, nebo jiné osoby určené centrálně. Hodnotitelé testů, ať už interní nebo externí, obvykle projdou speciálním školením nebo testy vyhodnocují podle standardizovaných pokynů k hodnocení a standardizovaných vzorů.

Poznámky k jednotlivým zemím

Itálie: Obrázek zachycuje stav ve školním roce 2014/15. Typ hodnotitelů se však může lišit v závislosti na složení zkušební komise, o němž každoročně rozhodne ministr odpovědný za vzdělávání.

Lotyšsko: „Zkouška z cizího jazyka v 9. ročníku“ není organizována shodně ve všech regionech. V regionech se školami v odlehlých oblastech testy hodnotí učitel, který žáky vyučuje. V jiných regionech se vyhodnocování provádí centrálně, neboť testy hodnotí učitelé z různých škol, kteří se sejdou za tímto účelem.

Maďarsko: Rozdíl ve způsobu vyhodnocování nezávisí na testech, ale na úrovni, kterou si žáci zvolí při „závěrečné zkoušce na vyšší sekundární škole“. Další informace jsou uvedeny níže.

Ve všech čtyřech zemích nebo regionech, v nichž vyhodnocení testů provádějí výhradně učitelé ze školy, na niž se testy konaly, nemají jejich výsledky stejný vliv na další postup žáků ve vzdělávání. V Srbsku mají tyto testy z jazyků zvláštní roli, neboť slouží jako přijímací zkoušky k vysoce specializovanému studiu jazyků. V Belgii (Francouzské společenství) a v Estonsku se interně vyhodnocované testy z jazyků používají pro účely udělení dokladu o dokončení vzdělávání na úrovni ISCED 2, zatímco v Rumunsku se používají v souvislosti s dokončením vzdělávání na úrovni ISCED 3.

Ve čtyřech zemích se jednotlivé rozhodné celostátní testy vyhodnocují pomocí odlišných postupů. V Dánsku, v Estonsku a v Lotyšsku se vyhodnocení na úrovních ISCED 2 a ISCED 3 neprovádí stejným způsobem. V uvedených třech zemích se závěrečné zkoušky vyššího sekundárního vzdělávání vždy vyhodnocují externě, zatímco v případech závěrečných externích zkoušek na úrovni ISCED 2 tomu tak být nemusí. V Dánsku písemné části „zkoušek po 9. a 10. ročníku“ vyhodnocují společně interní a externí hodnotitelé. V Estonsku „závěrečné zkoušky na základní škole se standardizovaným zadáním“ vyhodnocují učitelé interně. V Lotyšsku se může „zkouška z cizího jazyka v 9. ročníku“ vyhodnocovat interně nebo externě v závislosti na regionu. V Maďarsku rozdíly v postupech vyhodnocování nesouvisí s úrovní vzdělávání, nýbrž s prověřovanou úrovní dovedností. Zatímco „závěrečná zkouška na vyšší sekundární škole“ skládaná na „běžné úrovni“ se hodnotí převážně interně, vyhodnocení „pokročilé úrovně“ zajišťuje centralizovaná komise učitelů jazyků. Pokud ji žáci úspěšně složí na pokročilé úrovni, mají větší šanci, že budou přijati na zvolený obor vysokoškolského studia. Všechny čtyři uvedené země se snaží u testů, jež mají pro žáky největší význam, zajistit vyšší spolehlivost.

Zhruba ve dvou třetinách zemí, které mají rozhodné celostátní testy z jazyků, se ústní projev prověřuje prostřednictvím ústní zkoušky, jež může být nastavena centrálně (viz obr. 9), nebo připravena na úrovni školy.

Pokud se prověřování ústního projevu připravuje na úrovni školy, obvykle existuje určitá forma externího dohledu nad hodnocením, jež provádí učitelé interně. Jedinou výjimkou je Nizozemsko. V Dánsku a v Norsku je při hodnocení ústních částí rozhodných celostátních testů z jazyků přítomen externí hodnotitel. Při hodnocení ústní zkoušky, jež je v Rakousku součástí „standardizované gymnaziální maturitní zkoušky orientované na kompetence“ a ve Slovinsku součástí „odborné maturitní zkoušky“, se učitelé musí řídit centrálními předpisy nebo pokyny. Na Slovensku prověřování a hodnocení ústního projevu žáků zajišťuje maturitní komise pro jazyky, jíž předsedá učitel z jiné školy jmenovaný regionálním orgánem.

Také ve Spojeném království podléhá hodnocení ústního projevu, které probíhá na úrovni školy, externímu dohledu. V Anglii, ve Walesu a v Severním Irsku učitelé hodnotí ústní části zkoušek k „dokladu o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)“ z francouzštiny, z němčiny a ze španělštiny (jež patří mezi nejčastěji posuzované jazyky) a z italštiny, z čínštiny, z urdštiny a z velštiny jakožto druhého jazyka a výsledky posílají k potvrzení externí zkušební komisi. V případě zkoušek „národní stupeň 5“ a „vyšší stupeň“ ve Skotsku hodnotí ústní projev učitelé školy, na niž se tyto zkoušky konaly, a hodnocení pak potvrzuje Skotský úřad pro kvalifikace. V případě zkoušky „rozšířený vyšší stupeň“

nad částí, ve které se prověřuje ústní projev, dohlíží externí hodnotitelé jmenovaní Skotským úřadem pro kvalifikace, kteří ji také hodnotí.

Pokud je ústní část testů z jazyků (která prověřuje ústní projev) připravena centrálně, hodnocení se v naprosté většině případů provádí stejným způsobem (interně nebo externě) jako u příslušné písemné části. Ústní zkoušky u všech rozhodných celostátních testů z jazyků na Maltě tudíž hodnotí externě tým odborníků složený ze školských úředníků, učitelů a vysokoškolských pedagogů. Ústní zkoušky se výhradně externě hodnotí:

- v závěrečné zkoušce na vyšší sekundární škole v Irsku a v Lotyšsku;
- u pokročilé úrovně „závěrečné zkoušky na vyšší sekundární škole“ v Maďarsku;
- u „dokladu o všeobecném vzdělání – pokročilé vedlejší úrovně“ a „dokladu o všeobecném vzdělání – pokročilé úrovně (úroveň A nebo A2)“ ve Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko).

Avšak v šesti zemích, ve kterých se prověření ústního projevu připravuje centrálně, je na interní hodnocení často kladen větší důraz než u ostatních dovedností. Prověřování ústního projevu u žáků, kteří ve Francii skládají „všeobecnou a odbornou maturitní zkoušku“ (s výjimkou humanitního zaměření), probíhá pod interním dohledem a hodnotí se interně, zatímco hodnocení dovedností v oblasti čtení a psaní provádějí učitelé, kteří nepracují na škole, kde se příslušný test koná. V České republice, v Estonsku, v Litvě, v Polsku a na Slovensku se zcela externě vyhodnocují pouze písemné části závěrečných zkoušek na vyšší sekundární škole.

- V České republice hodnotí ústní projev u „maturitní zkoušky (společné části)“ interně učitelé a hodnocení pak schvaluje školní maturitní komise, jíž předsedá učitel z jiné školy.
- V Estonsku hodnotí ústní projev v „externích závěrečných zkouškách“ učitelé, kteří zkoušené žáky neučí. Tito učitelé mohou pracovat na škole, na níž se závěrečné zkoušky konají, nebo jinde.
- V Litvě hodnotí ústní část „státní maturitní zkoušky z cizích jazyků“ učitelé z dané školy.
- V Polsku hodnotí ústní zkoušku v rámci „maturitní zkoušky z jazyka“ zkušební komise, jež kromě učitelů ze školy, ve které se tato zkouška koná, zahrnuje také externího hodnotitele.
- Ve Slovinsku ústní zkoušku v rámci „všeobecné maturitní zkoušky“ hodnotí interně členové školní zkušební komise.

Orientační testy, jež se používají pouze na úrovni školy, jsou často hodnoceny interně

Ve většině zemí se písemné části orientačních testů hodnotí buď výhradně interně, nebo externě. Tyto dva hlavní modely hodnocení jsou pak provázány s účelem testů, tj. s tím, zda mají přispět k monitorování celého vzdělávacího systému, nebo zda se jejich výsledky použijí výhradně na úrovni školy, kde je využijí učitelé, žáci a/nebo rodiče (viz obr. 5).

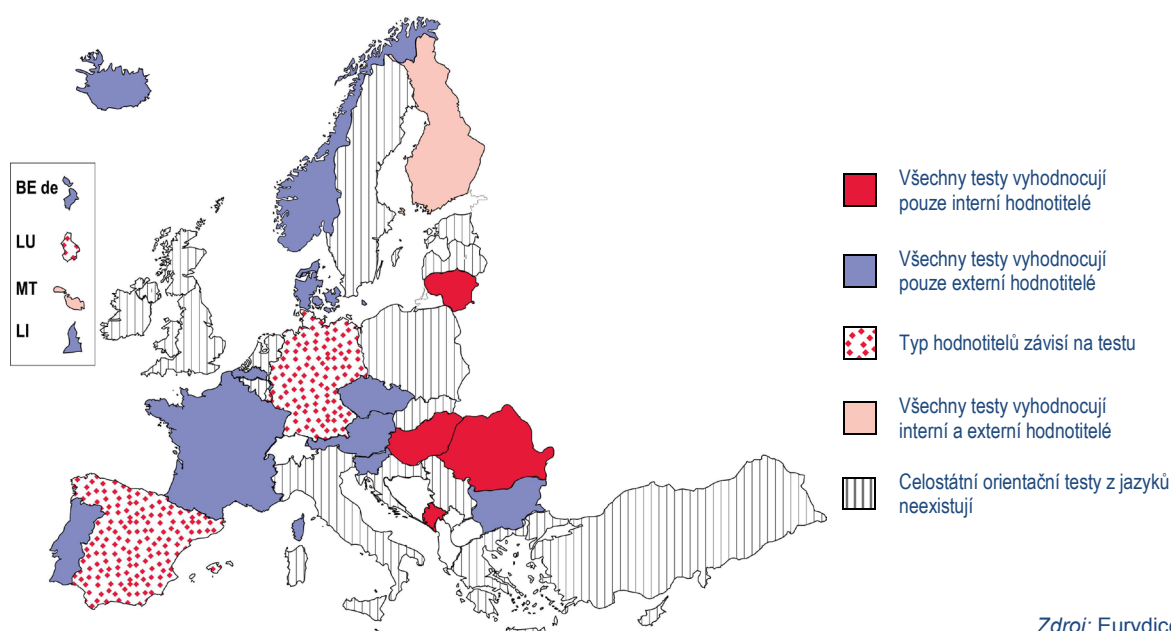
Tak jako u rozhodných testů (viz obr. 14), jsou i u orientačních testů písemné části ve většině případů vyhodnocovány externě (viz obr. 15). V České republice, v Dánsku, v Německu („národní srovnání v jazycích“), v Lucembursku („standardizované testy“), v Lichtenštejnsku („adaptivní systém testování prostřednictvím webu“) a v Norsku se orientační testy zaměřené na pasivní dovednosti žáků provádějí elektronicky nebo v papírové podobě a vyhodnocují se elektronicky. V Belgii (Vlámské společenství), ve Španělsku (Baskicko a Katalánsko), ve Francii, v Rakousku a na Islandu se otázky s výběrem

odpovědi, které prověřují pasivní dovednosti, také vyhodnocují elektronicky prostřednictvím automatického optického snímání; otevřené otázky hodnotí externí hodnotitelé. V Bulharsku a v Portugalsku se papírové části orientačních testů vztahujících se na čtení, poslech a psaní vyhodnocují elektronicky. V Bulharsku se však odpovědi žáků neskenují, nýbrž jsou zanášeny učiteli do speciálního počítačového programu. Ve Slovinsku se „celostátní prověření znalostí“ také vyhodnocuje externě, a to tak, že centrálně jmenovaní učitelé opravují anonymní papírové testy. Orientační testy prováděné ve Španělsku (Madrid a Kanárské ostrovy) a „standardní testy s definovaným obsahem“, které se organizují v Lichtenštejnsku, známkuje externí hodnotitelé.

Zajímavé je, že pokud je externě hodnocena písemná část orientačních testů, je externě hodnocen i ústní projev. Platí to v Belgii (Německy mluvící společenství a Vlámské společenství), ve Španělsku (Kanárské ostrovy a Madrid), v Rakousku, v Portugalsku a v Lichtenštejnsku („standardní testy s definovaným obsahem“). Například:

- v Belgii (Německy mluvící společenství) jsou prováděním a hodnocením té části testů „vysvědčení z francouzského jazyka B1 a B2“, ve které se prověřuje ústní projev, pověřeni akreditovaní univerzitní pracovníci;
- v Belgii (Vlámské společenství) se v roce 2012 v souvislosti s „národním programem prověřování dovedností ve francouzštině: čtení, poslech a psaní“, ve kterém se testoval vybraný vzorek žáků, prováděly individuálně na školách zkoušky ústního projevu, jež se zaznamenávaly a později byly vyhodnoceny externími hodnotiteli;
- v Rakousku v rámci „přezkoušení národních vzdělávacích standardů“ ty části, v nichž se prověřoval ústní projev žáků na náhodně vybraném vzorku škol, prováděli a hodnotili učitelé jiných škol, kteří k tomu byli speciálně vyškoleni;
- v Portugalsku ústní část testu hodnotí učitelé, kteří pracují na jiné škole, než je ta, na níž se test koná.

Obr. 15: Vyhodnocování písemných celostátních testů z jazyků, jež jsou pouze orientační, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

Vysvětlivky

Toto rozřídění do kategorií vychází z písemných částí orientačních celostátních testů z jazyků. Dovednosti (čtení, psaní nebo poslech), jichž se písemné části celostátních testů týkají, se v jednotlivých zemích i testech liší (viz obr. 9). Ústní zkoušky, které hodnotí ústní projev a někdy i poslech, nejsou do tohoto přehledu zahrnuty.

„Všemi testy“ mohou být v závislosti na zemi míněny jeden či více orientačních celostátních testů z jazyků. V tabulce č. 1 v příloze je uveden seznam všech celostátních testů, jež byly zahrnuty do této zprávy.

„Orientační testy“ nemají žádný oficiální vliv na další postup žáků ve vzdělávání. Jejich hlavním cílem je vyhodnotit vzdělávací systém jako celek, aby mohla být vzdělávací politika přizpůsobena potřebám, nebo hodnotit výkon a být podkladem pro zlepšení výuky a učení ve škole či u jednotlivého žáka. Bližší informace o hlavních způsobech využití orientačních testů viz obr. 5.

Učitele, kteří vyhodnocují celostátní testy z jazyků konané žáky školy, na níž učí, považujeme pro účely této zprávy za interní hodnotitele. Externí hodnotitelé jsou učitelé, kteří vyhodnocují celostátní testy žáků jiných škol, než na níž vyučují, nebo jiné osoby určené centrálně. Hodnotitelé testů, ať už interní nebo externí, obvykle projdou speciálním školením nebo testy vyhodnocují podle standardizovaných pokynů k hodnocení a standardizovaných vzorů.

Poznámky k jednotlivým zemím

Německo: Za provádění „srovnávacích testů VERA“ odpovídají spolkové země. Každá z nich má svoje vlastní pravidla pro přípravu, provedení a vyhodnocení testů a poskytování zpětné vazby k výsledkům.

Španělsko: Jednotlivá autonomní společenství vypracovávají vlastní testy a stanovují postupy hodnocení. Až na testy v 8. ročníku v Extremaduře, jež se vyhodnocují interně, jsou hodnocením testů buď pověřeni výhradně externí hodnotitelé, nebo se na něm podílejí učitelé školy, kde se testy konají, a externí hodnotitelé.

V devíti zemích, ve kterých orientační testy známkuje interní hodnotitelé sami nebo za dohledu externích hodnotitelů, obdrží centralizované pokyny k hodnocení, stejně jako u rozhodných testů.

V Litvě, v Maďarsku, v Rumunsku a v Černé Hoře hodnotí písemné části orientačních testů učitelé školy, na níž se testy konají. Stejně je tomu ve Španělsku u testu „prověřovací hodnocení EDEX“, jež se provádí v Extremaduře v 8. ročníku, a v Lucembursku u „celostátních testů“ z angličtiny, z francouzštiny a z němčiny. V Černé Hoře hodnotí anonymní testy v papírové podobě učitelé, kteří neučí testované žáky, nebo někdy i učitelé z jiných škol.

Pouze ve Španělsku, na Maltě a ve Finsku se na známkování orientačních testů podílejí učitelé ze školy, na níž se testy konají, a externí hodnotitelé. Ve Španělsku je v autonomních společenstvích Murcie a Kantábrie zajištěno interní hodnocení, avšak vybraný vzorek papírových testů je buď přímo známkován externími hodnotiteli, nebo je podruhé vyhodnocen externími odborníky. V autonomním společenství Navarra a u „souhrnného hodnocení bilingvních tříd“ v autonomním společenství Extremadura se uzavřené otázky vyhodnocují elektronicky a otevřené otázky interně. Na Maltě a ve Finsku kontrolují externí hodnotitelé po interním hodnocení vybraný vzorek papírových testů.

Většinu rozdílů ve způsobu hodnocení orientačních testů lze vysvětlit jejich účelem (viz obr. 5). Naprostá většina testů, jejichž účelem je monitorování celého vzdělávacího systému, se vyhodnocuje externě, přičemž jsou tímto způsobem vyhodnocovány všechny prověřované dovednosti. Jedinými zeměmi, v nichž se celostátní testy sloužící k monitorování celého vzdělávacího systému vyhodnocují interně, jsou Maďarsko a Černá Hora. Naopak většina orientačních testů, jejichž hlavním účelem není monitorování vzdělávacího systému jako celku, nýbrž hodnocení jednotlivých škol, tříd nebo žáků, se vyhodnocuje interně. Jedinými výjimkami jsou Dánsko a Lichtenštejnsko („adaptivní systém testování prostřednictvím webu“). Vztah mezi účelem testu a způsobem jeho vyhodnocování lze pěkně ilustrovat na příkladu Lucemburska. Zatímco „standardizované testy“, jež v této zemi slouží výhradně k monitorování celého vzdělávacího systému, jsou plně komputerované, „celostátní testy“, jež slouží především k diagnostickým účelům v oblasti prověřování jednotlivých dovedností žáků, se vyhodnocují interně.

BIBLIOGRAFIE

Council of Europe, 2001. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. [pdf] Dostupné na:

http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf [cit. 19. května 2015].

EACEA/Eurydice, 2009. *National Testing of Pupils in Europe: Objectives, Organisation and Use of Results*. Brussels: Eurydice. [Česky: Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků, 2010.]

EACEA/Eurydice, 2012a. *Key Data on Education in Europe 2012*. Brussels: Eurydice.

EACEA/Eurydice, 2012b. *Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012*. Brussels: Eurydice. [Česky: Klíčové údaje o výuce cizích jazyků ve školách v Evropě 2012.]

European Commission/EACEA/Eurydice, 2014. *The Structure of the European Education Systems 2014/15: Schematic Diagrams*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. *Recommended Annual Instruction Time in Full-time Compulsory Education in Europe 2014/15*. Eurydice – Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/SurveyLang, 2012. *First European Survey on Language Competences: Final Report*. [Online] Dostupné na:

<http://www.surveylang.org/Project-news-and-resources/Project-news-and-resources.html> [cit. 30. dubna 2015].

GLOSÁŘ

Definice

Celostátní testy: Standardizované testy/zkoušky stanovené veřejnými orgány na centrální/nejvyšší úrovni a prováděné z jejich pověření. Standardizovaným testem/zkouškou je test v jakékoliv formě, jenž vyžaduje, aby všichni, kdo tento test vykonávají, a) odpovídali na stejné otázky (nebo na otázky vybrané ze společného souboru otázek), a b) vyhodnocuje se standardním nebo jednotným způsobem. Mezi shromažďované údaje nebyly zahrnuty mezinárodní testy nebo průzkumy, jako je například průzkum SurveyLang. Mezi shromažďované údaje nebyly zahrnuty ani testy vytvořené na úrovni školy, a to ani ty, které byly vypracovány na základě centrálně navrženého referenčního rámce.

Centrální úroveň: orgán školské správy na nejvyšší úrovni, v naprosté většině zemí představující národní (celostátní) úroveň. V některých zemích však odpovídají za některé nebo i všechny oblasti vzdělávání orgány na jiné úrovni (na úrovni společenství, spolkové země, autonomního společenství). V Belgii, v Německu, ve Španělsku a ve Spojeném království mají jednotlivé celky či regiony svá vlastní ministerstva školství.

Jazyky: V této zprávě se termínem „jazyky“ rozumí všechny jazyky kromě jazyků výuky (což jsou obvykle národní jazyky), regionálních jazyků a starověkých jazyků, jako jsou například latina a starověká řečtina. Výjimkou z tohoto pravidla jsou angličtina a irština v Irsku, finština a švédština ve Finsku, francouzština a němčina v Lucembursku a angličtina na Maltě. V případě Irska, Lucemburska a Finska jsou uvedené jazyky úředními a každý z nich může být na školách hlavním jazykem výuky, přičemž druhý z nich je vyučován jako druhý jazyk nebo v některých případech cizí jazyk. Na Maltě je angličtina jak jazykem výuky, tak i druhým jazykem. Vzhledem k úrovni decentralizace vzdělávání ve Spojeném království a ve Španělsku, kde je tato oblast v prvním případě přenesena na jednotlivé země Spojeného království a v druhém případě na autonomní společenství, jsou regionální jazyky v těchto zemích zařazeny do této zprávy.

Termínem „jazyk“ se v této zprávě rozumí jazyky spadající do rozsahu této studie. Při rozebírání jednotlivých celostátních testů je nicméně tu a tam použit také termín „cizí jazyk“, neboť v naprosté většině zemí se jazyky zařazené do této zprávy chápou ve vzdělávacích programech jako cizí jazyky.

Orientační testy: Celostátní testy, které nemají žádný oficiální vliv na další postup žáků ve vzdělávání. Jejich hlavním cílem je vyhodnotit vzdělávací systém jako celek, aby mohla být politika přizpůsobena potřebám, nebo hodnotit výkon a být podkladem pro zlepšení výuky a učení na úrovni školy, třídy nebo jednotlivého žáka.

Rozhodné testy: Celostátní testy, jež rekapituluji učební výsledky žáků na konci školního roku nebo vzdělávacího stupně před oficiálním rozhodnutím o jejich dalším vzdělávání. Výsledky těchto testů slouží jako podklad k rozhodnutím o dalším postupu žáků ve vzdělávání, včetně udělování vysvědčení, rozdělování žáků do směrů vzdělávání na úrovních ISCED 2 nebo 3 či přijímání studentů do vysokoškolských institucí nebo oborů. Poslední bod se týká centralizovaných nebo národních systémů, ve kterých je podmínkou pro přijetí do vysokoškolských institucí nebo oborů nejen úspěšné dokončení vyššího sekundárního vzdělávání, ale i výsledky celostátních testů z jazyků prováděných na úrovni ISCED 3.

Kódy zemí

EU	Evropská unie	MT	Malta
BE	Belgie	NL	Nizozemsko
BE fr	Belgie – Francouzské společenství	AT	Rakousko
BE de	Belgie – Německy mluvící společenství	PL	Polsko
BE nl	Belgie – Vlámské společenství	PT	Portugalsko
BG	Bulharsko	RO	Rumunsko
CZ	Česká republika	SI	Slovinsko
DK	Dánsko	SK	Slovensko
DE	Německo	FI	Finsko
EE	Estonsko	SE	Švédsko
IE	Irsko	UK	Spojení království
EL	Řecko	UK-ENG	Anglie
ES	Španělsko	UK-WLS	Wales
FR	Francie	UK-NIR	Severní Irsko
HR	Chorvatsko	UK-SCT	Skotsko
IT	Itálie	IS	Island
CY	Kypr	LI	Lichtenštejnsko
LV	Lotyšsko	ME	Černá Hora
LT	Litva	NO	Norsko
LU	Lucembursko	RS	Srbsko
HU	Maďarsko	TR	Turecko

* ISO kód 3166. Prozatímní kód, který žádným způsobem nepředjímá definitivní označení této země, o kterém se v současné době jedná pod záštitou OSN (http://www.iso.org/iso/country_codes/iso_3166_code_lists.htm [cit. 25. září 2014]).

Statistické značky

: Údaje nejsou k dispozici (-) Nelze aplikovat

Zkratky a akronymy

CEFR Společný evropský referenční rámec pro jazyky

VET Odborné vzdělávání a příprava

ISCED Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání

Klasifikace

Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (ISCED 2011)

Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (*International Standard Classification of Education – ISCED*) je vhodným nástrojem pro sestavování mezinárodních statistik o vzdělávání. Zahrnuje dvě proměnné pro dvojné třídění: úroveň vzdělávání a obor vzdělávání; doplňkovými hledisky jsou zaměření (všeobecné/profesní/předprofesní) a určení (orientace na další vzdělávání nebo na pracovní trh). Poslední verze této normy, ISCED 2011, rozlišuje osm úrovní vzdělávání. Metodika ISCED vychází z empiricky podloženého předpokladu, že existuje několik kritérií, jejichž pomocí lze vzdělávací programy zařadit na úroveň vzdělávání. V závislosti dané na úrovni a typu vzdělávání je nutné vytvořit hierarchicky uspořádaný systém hlavních a vedlejších kritérií (typická vstupní kvalifikace, minimální vstupní požadavky, minimální věk, kvalifikace vyučujících atd.).

Není-li uvedeno jinak, používá se ve zprávě klasifikace ISCED 2011.

ISCED 2: Nižší sekundární vzdělávání

Programy na této úrovni jsou obvykle určeny k tomu, aby rozvíjely učební výsledky z úrovně ISCED 1. Žáci na úrovni ISCED 2 obvykle vstupují ve věku mezi 10 a 13 lety (nejčastější věk je 12 let).

ISCED 3: Vyšší sekundární vzdělávání

Programy na této úrovni jsou obvykle určeny k tomu, aby vedly k ukončení sekundárního vzdělávání a připravovaly na vzdělávání terciární, nebo poskytovaly dovednosti potřebné pro zaměstnání, případně obojí. Žáci na tuto úroveň obvykle vstupují ve věku mezi 14 a 16 lety.

PŘÍLOHA

V tabulce č. 1 jsou zahrnuty veškeré celostátní testy podle jednotlivých zemí. Uvádí také počet testů a jejich název v češtině a v původním jazyce. Dále uvádí ročník (ročníky), ve kterém (kterých) se tyto testy provádějí.

Ačkoliv počet testů je možné vypočítat více způsoby, např. za samostatný test lze považovat test vykonaný žáky v jiných ročnících nebo test různých z jazyků nebo test odlišných dovedností atd., v této zprávě **v souladu s běžnými zvyklostmi** považujeme za samostatné celostátní testy pouze ty, které se provádějí v různých ročnících. V některých zemích se však může totožný test, tzn. test z téhož jazyka a dovedností na stejné znalostní úrovni a za stejným účelem, provádět v různých ročnících. Tak je tomu například na konci vyššího sekundárního vzdělávání, kdy žáci mohou skládat závěrečné zkoušky daného cyklu v různých ročnících. Takovýto test, i když se provádí v různých ročnících, považujeme za jeden test. Naopak, pokud se v jednom ročníku koná více testů, považujeme je za samostatné pouze tehdy, jestliže se liší ve svém hlavním účelu.

Tabulka č. 1: Celostátní testy z jazyků seřazené podle zemí s názvem v češtině a v původním jazyce a s uvedením ročníku (nebo ročníků) vzdělávání, ve kterých se provádějí, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

	Počet testů	Název testu v češtině	Název testu v původním jazyce	Ročník
BE fr	1	Doklad o absolvování prvního stupně sekundárního vzdělávání	Certificat d'études du premier degré de l'enseignement secondaire	8
BE de	2	Vysvědčení z francouzského jazyka B1	Nachweis grundlegender Kenntnisse in der Französischen Sprache, Niveau B1	9
		Vysvědčení z francouzského jazyka B2	Nachweis grundlegender Kenntnisse in der Französischen Sprache, Niveau B2	12
BE nl (²⁰)	2	Národní program prověřování dovedností ve francouzštině: čtení, poslech a psaní	Peilingen – Frans: lezen, luisteren en schrijven	8
		Národní program prověřování dovedností ve francouzštině: poslech a ústní projev	Peilingen – Frans: luisteren en spreken	12
BG	3	Celostátní externí zkouška	Национално външно оценяване (nacionalno vunshno ocenjavane)	7
		Celostátní externí zkouška	национално външно оценяване (nacionalno vunshno ocenjavane)	8
		Celostátní externí zkouška/Maturita	национално външно оценяване (nacionalno vunshno ocenjavane) / матура (matura))	12
CZ	3	Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol (²¹)	Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol	8
		Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol (²²)	Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol	11
		Maturitní zkouška (společná část)	Maturitní zkouška (společná část)	13
DK	4	Celostátní test	Nationale test	8
		Zkouška po 9. ročníku	Folkeskolens prøver Folkeskolens 9.-klasseprøve	10
		Zkouška po 10. ročníku	Folkeskolens 10. Klasseprøve Folkeskolens 10.-	11

(²⁰) Testy, jež se provádí v rámci Národního programu prověřování. Zaměření těchto testů, testované předměty a dovednosti, věk testovaných žáků a testované ročníky se v průběhu let mění. Program byl zaveden v roce 2002 a od svého vzniku se zaměřil na cizí jazyky pouze v roce 2007 (úroveň ISCED 2) a 2012 (úroveň ISCED 3). Minimálně do roku 2017 se neplánuje, že by se program znovu zaměřil na cizí jazyky v sekundárním vzdělávání.

(²¹) Poslední výběrové ověřování dovedností v cizích jazycích bylo provedeno ve školním roce 2013/14.

(²²) Poslední výběrové ověřování dovedností v cizích jazycích bylo provedeno ve školním roce 2013/14.

	Počet testů	Název testu v češtině	Název testu v původním jazyce	Ročník
			klasseprøve	
		Závěrečné zkoušky vyššího sekundárního vzdělávání	Nemají jednotný název, neboť se v různých typech zaměření vyššího sekundárního vzdělávání uskutečňují v různých ročnících	11,12/13
DE	2	Srovnávací testy/hodnocení znalostí (VERA)	Vergleichsarbeiten/ Lernstandserhebungen (VERA)	8
		Národní srovnání v jazycích	Ländervergleich Sprachen	9
EE	2	Závěrečné zkoušky na základní škole se standardizovaným zadáním	Ühtsed põhikooli lõpueksamid	9
		Externí závěrečné zkoušky ⁽²³⁾	Gümnaasiumi lõpuksamid	12
IE	2	Závěrečná zkouška nižšího sekundárního vzdělávání	Junior Certificate Examination	11
		Závěrečná zkouška vyššího sekundárního vzdělávání	Leaving Certificate Examination	14
EL	1	Zkouška z moderních cizích jazyků	Ειδικό Μάθημα Ξένης Γλώσσας	12
ES	2	Národní testy v 8. ročníku (Valencie, Extremadura, Madrid, Murcie, Navarra a Baskicko):		8
		Valencie: Prověřovací hodnocení: test jazykových znalostí	Comunidad Valenciana: Evaluación de Diagnóstico: Prueba de Competencia en Comunicación Lingüística	
		Extremadura: Prověřovací hodnocení EDEX	Extremadura: Evaluación de Diagnóstico EDEX	
		Madrid: Test ústních a písemných dovedností (CEFR A2, B1 a B2)	Madrid: Prueba Oral y Escrita (MCER A2, B1 y B2)	
		Murcie: Regionální prověřovací hodnocení	Murcia: Evaluación de Diagnóstico Regional	
		Navarra: Prověřovací hodnocení: znalosti anglického jazyka	Navarra: Competencia lingüística en inglés. Evaluación diagnóstica	
		Baskicko: Prověřovací hodnocení	El País Vasco: País Vasco: Evaluación Diagnóstica	
		Národní testy v 10. ročníku (Kanárské ostrovy, Kantábie, Katalánsko, Extremadura a Madrid):		10
		Kanárské ostrovy: Certifikační test žáků CLIL v 10. ročníku – zkoušky GESE Trinity College	Islas Canarias: Pruebas de acreditación alumnado CLIL de 4º ESO – GESE Exams Trinity College	
		Kantábie: Standardizované testy z angličtiny	Cantabria: Pruebas Estandarizadas de Inglés	
		Katalánsko: Hodnocení výsledků nižšího sekundárního vzdělávání	Cataluña: Evaluación de la Educación Secundaria Obligatoria	
		Extremadura: Souhrnné hodnocení bilingvních tříd	Extremadura: Evaluación Integral de las Secciones Bilingües	
		Madrid: Test ústních a písemných dovedností (CEFR A2, B1, B2 a C1)	Madrid: Prueba Oral y Escrita (MCER A2, B1, B2 y C1)	
FR	2	Hodnocení CEDRE (hodnocení předmětu na vybraném vzorku žáků 9. ročníku)	Cycle des évaluations disciplinaires réalisées sur échantillons	9
		Všeobecná a odborná maturitní zkouška	Baccalauréat général et technologique	12
HR	1	Státní maturitní zkouška	Ispit državne mature	12
IT	1	Státní zkouška: druhý písemný test	Seconda prova scritta dell'Esame di Stato	13
CY	1	Celokyperské zkoušky	Παγκύπριες Εξετάσεις	12
LV	2	Zkouška z cizího jazyka v 9. ročníku	Eksāmens svešvalodā 9.klasei (angļu, vācu, krievu, franču val.)	9
		Centralizovaná závěrečná zkouška z cizích jazyků na sekundární úrovni	Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi svešvalodā (angļu, vācu, krievu, franču val.)	12

⁽²³⁾ Od roku 2014 byly zkoušky z francouzštiny, z němčiny a z ruštiny nahrazeny mezinárodními zkouškami, jež vedou k získání mezinárodního certifikátu. Celostátní závěrečnou zkoušku z angličtiny stále připravuje tým estonských učitelů, výzkumných pracovníků a odborníků na testování.

	Počet testů	Název testu v češtině	Název testu v původním jazyce	Ročník
LT	2	Státní maturitní zkouška z cizích jazyků	Užsienio kalbos valstybinis brandos egzaminas	12
		Hodnocení ústního projevu v cizím jazyce*	Užsienio kalbos (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių) įskaita*	12
		Standardizovaný test z cizího jazyka	Užsienio kalbos lygio nustatymo testas	10
LU	2	Standardizované testy	Epreuves Standardisées	9
		Celostátní testy z angličtiny	Epreuves Communes Anglais	8 (v sekundárním odborném vzdělávání 9. ročník)
		Celostátní testy z francouzštiny*	Epreuves Communes Français*	9
		Celostátní testy z němčiny*	Epreuves Communes Allemand*	9
HU	4	Hodnocení z cizího jazyka	Idegen nyelvi mérés	6
		Hodnocení z cizího jazyka	Idegen nyelvi mérés	8
		Závěrečná zkouška na vyšší sekundární škole	Érettségi	12
		Cílené prověření jazykových znalostí*	Célnyelvi mérés*	6
		Cílené prověření jazykových znalostí*	Célnyelvi mérés*	8
		Cílené prověření jazykových znalostí	Célnyelvi mérés	10
MT	7	Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně	Annual Examinations for Secondary Schools	7
		Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně	Annual Examinations for Secondary Schools	8
		Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně	Annual Examinations for Secondary Schools	9
		Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně	Annual Examinations for Secondary Schools	10
		Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně	Annual Examinations for Secondary Schools	11
		Vysvědčení ze sekundárního vzdělávání MATSEC	MATSEC Secondary Education Certificate	11
		Maturitní vysvědčení MATSEC	MATSEC Matriculation Certificate	13
NL	3	Celostátní zkouška VMBO	Centraal examen VMBO	10
		Celostátní zkouška HAVO	Centraal examen HAVO	11
		Celostátní zkouška VWO	Centraal examen VWO	12
AT	2	Přezkoušení národních vzdělávacích standardů	Überprüfung der Bildungsstandards	8
		Standardizovaná gymnaziální maturitní zkouška orientovaná na kompetence	Standardisierte kompetenzorientierte Reifeprüfung	12
PL	2	Zkouška z jazyka na konci nižšího sekundárního vzdělávání (základní úroveň, rozšířená úroveň)	Egzamin gimnazjalny z języka obcego nowożytnego (poziom podstawowy lub poziom rozszerzony)	9
		Maturitní zkouška z jazyka (základní úroveň, rozšířená úroveň, bilingvní úroveň)	Egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego (poziom podstawowy, poziom rozszerzony lub poziom dwujęzyczny)	12 (u vyššího sekundárního odborného vzdělávání 13)
PT	2	Přijímací zkouška z angličtiny ⁽²⁴⁾		9
		Celostátní závěrečný test sekundárního vzdělávání	Exame Final Nacional do Ensino Secundário	11
		Celostátní závěrečný test sekundárního vzdělávání*	Exame Final Nacional do Ensino Secundário*	11
RO	2	Celostátní hodnocení: Test v oblasti jazyka a komunikace ve vzdělávacím programu	Evaluarea Națională: test din aria curriculară "Limbă și comunicare"	6
		Státní maturitní zkouška: test C – posouzení jazykových dovedností v cizím jazyce	Examenul de bacalaureat național: proba C – Evaluarea competențelor lingvistice într-o limbă de circulație internațională	12, 13
SI	2	Celostátní prověření znalostí	Nacionalno preverjanje znanja (NPZ)	9

⁽²⁴⁾ Na základě tohoto testu lze získat mezinárodní certifikát o úrovni ovládnání angličtiny.

	Počet testů	Název testu v češtině	Název testu v původním jazyce	Ročník
		Všeobecná maturitní zkouška*	Splošna matura	13
		Odborná maturitní zkouška*	Poklicna matura*	13
SK	1	Maturitní zkouška: externí část a interní písemná část	Externá časť maturitnej skúšky a písomná forma internej časti maturitnej skúšky	13
FI	2	Druhý národní jazyk: švédština jako jazyk B, 9. ročník; finština jako jazyk A; nebo úroveň rodilého mluvčího, 9. ročník	Toinen kotimainen kieli, ruotsi B-kielenä 9. vuosiluokalla, Toinen kotimainen kieli, suomi A-kielenä ja äidinkielenomainen suomi 9. vuosiluokalla	9
		Cizí jazyky v 9. ročníku*	Vieraat kielet 9. Vuosiluokalla*	9
		Maturitní zkouška (pouze vyšší sekundární všeobecné vzdělávání)	Ylioppilastutkinto	12
SE	2	Celostátní test	Nationellt prov	9
		Celostátní test ⁽²⁵⁾	Nationellt prov	10-12
UK-ENG	3	Doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)	General Certificate of Secondary Education (GCSE)	11
		Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň	General Certificate of Education Advanced Subsidiary (AS) Level	12
		Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)	General Certificate of Education Advanced Level (A level, or A2)	13
UK-WLS	3	Doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)	General Certificate of Secondary Education (GCSE)	11
		Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň	General Certificate of Education Advanced Subsidiary (AS) Level	12
		Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)	General Certificate of Education Advanced Level (A level, or A2)	13
UK-NIR (²⁶)	3	Doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)	General Certificate of Secondary Education (GCSE)	12
		Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň	General Certificate of Education Advanced Subsidiary (AS) Level	13
		Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)	General Certificate of Education Advanced Level (A level, or A2)	14
UK-SCT	3	Národní stupeň 5	National 5	11 (12–13 poslední rok vyššího sek. vzdělávání)
		Vyšší stupeň	Higher	12 (13 poslední rok vyšších sek. škol)
		Rozšířený vyšší stupeň	Advanced Higher	13
IS	1	Islandské celostátní zkoušky	Sæmraemd könnunarpróf	10
LI	1	Standardní testy s definovaným obsahem	Standardprüfung	8
		Adaptivní systém testování prostřednictvím webu: žáci 8. ročníku*	Stellwerk 8*	8
ME	3	Proověření znalostí na konci druhého cyklu	Eksterno-interna provjera znanja na kraju drugog ciklusa	6
		Proověření znalostí na konci třetího cyklu	Eksterna provjera znanja na kraju trećeg ciklusa	9
		Maturitní zkouška	Maturski ispit	13
		Odborná zkouška*	Stručni ispit*	13

⁽²⁵⁾ Na jednotlivých úrovních ovládnání jazyka existují různé testy prověřující různé jazyky. Tyto testy se konají v různých ročnících.

⁽²⁶⁾ Žáci skládají zkoušky ve stejném věku jako žáci ve Walesu a v Anglii. V důsledku rozdílů ve struktuře vzdělávacího systému však studují však v různých ročnících.

	Počet testů	Název testu v češtině	Název testu v původním jazyce	Ročník
NO	4	Celostátní test – angličtina	Nasjonale prøve - engelsk	8
		Závěrečná zkouška na nižší sekundární úrovni – angličtina	Grunnskole eksamen - engelsk	10
		Zkouška ze společných základních předmětů – angličtina	Fellesfag engelsk	11 (u odborného vzdělávání 12)
		Zkouška ze společných základních předmětů – cizí jazyky na úrovni znalostí I nebo II	Fellesfag fremmedspråk nivå I eller nivå II	12 (13 poslední rok vyššího sek. vzdělávání)
		Zkouška z předmětů vzdělávacího programu: angličtina nebo cizí jazyky na úrovni znalostí I, II nebo III*	Programfag engelsk og/eller fremmedspråk*	12 nebo 13 poslední rok vyššího sek. vzdělávání)
RS	2	Přijímací zkouška do bilingvních tříd v primárních školách	Пријемни испит за двојезична одељења у основној школи	6
		Přijímací zkouška do bilingvních tříd na gymnáziích	Пријемни испит за двојезична одељења у гимназији	8
		Přijímací zkouška do jazykových gymnázií a tříd*	Пријемни испит за филолошке гимназије и одељења*	8
TR	2	Společné zkoušky 8. ročníku	Ortak sınav	8
		Vstupní zkouška na vysokou školu 5	Lisans Yerleştime Sınavı LYS 5	12

Celostátní testy označené hvězdičkou (*) v této zprávě nepovažujeme za samostatné testy a nezapočítáváme je, protože v témže ročníku již existují podobné testy se stejnými účely. To znamená, že nejsou zahrnuty do výsledných hodnot a nezohledňují se ve výpočtech množství testů při analýze. Nicméně, je-li třeba, informujeme o nich v poznámkách nebo v textu.

Tabulka č. 2: Použití výsledků rozhodných testů z cizích jazyků z hlediska dalšího postupu žáků ve vzdělávání, úroveň ISCED 2 a/nebo 3, 2014/15

	Název testu	Přijímání studentů do vysokoškolských institucí nebo oborů			
		Rozdělení žáků na úrovni ISCED 2 nebo 3			
		Udělování vysvědčení o školních výsledcích žáků			
	Test na úrovni ISCED				
BE fr	Doklad o absolvování prvního stupně sekundárního vzdělávání	2	v		
BG	Celostátní externí zkouška/Maturita	3	v		
CZ	Maturitní zkouška (společná část)	3	v		
DK	Zkouška po 9. ročníku	2	v	v	
	Zkouška po 10. ročníku	2	v	v	
	Závěrečné zkoušky vyššího sekundárního vzdělávání	3	v		
EE	Závěrečné zkoušky na základní škole se standardizovaným zadáním	2	v		
	Externí závěrečné zkoušky	3	v		
IE	Závěrečná zkouška nižšího sekundárního vzdělávání	2	v		
	Závěrečná zkouška vyššího sekundárního vzdělávání	3	v		v
EL	Zkouška z moderních cizích jazyků	3			v
FR	Všeobecná a odborná maturitní zkouška	3	v		
HR	Státní maturitní zkouška	3	v		v
IT	Státní zkouška: druhý písemný test	3	v		
CY	Celokyperské zkoušky	3	v		v
LV	Zkouška z cizího jazyka v 9. ročníku	2	v		
	Centralizovaná závěrečná zkouška z cizích jazyků na sekundární úrovni	3	v		v
LT	Státní maturitní zkouška z cizích jazyků	3	v		v
	Hodnocení ústního projevu v cizím jazyce*	3	v		v

	Název testu	Přijímání studentů do vysokoškolských institucí nebo oborů			
		Test na úrovni ISCED	Rozdělení žáků na úrovni ISCED 2 nebo 3		
			Udělování vysvědčení o školních výsledcích žáků		v
LU ⁽²⁷⁾	Celostátní testy z angličtiny	2		v	
	Celostátní testy z němčiny*	2		v	
	Celostátní testy z francouzštiny*	2		v	
HU	Závěrečná zkouška na vyšší sekundární škole	3	v		v
MT	Vysvědčení ze sekundárního vzdělávání MATSEC	3	v		v
	Maturitní vysvědčení MATSEC	3	v		v
NL	Celostátní zkouška VMBO	2	v		
	Celostátní zkouška HAVO	3	v		
	Celostátní zkouška VWO	3	v		
AT	Standardizovaná gymnaziální maturitní zkouška orientovaná na kompetence	3	v		
PL	Zkouška z jazyka na konci nižšího sekundárního vzdělávání (základní úroveň, rozšířená úroveň)	2	v	v	
	Maturitní zkouška z jazyka (základní úroveň, rozšířená úroveň, bilingvní úroveň)	3	v		v
PT	Celostátní závěrečný test sekundárního vzdělávání	3	v		
	Celostátní závěrečný test sekundárního vzdělávání*	3	v		
RO	Státní maturitní zkouška: test C – posouzení jazykových dovedností v cizím jazyce	3	v		
SI	Všeobecná maturitní zkouška*	3	v		v
	Odborná maturitní zkouška*	3	v		v
SK	Maturitní zkouška: externí část a interní písemná část	3	v		
FI	Maturitní zkouška*	3	v		v
SE	Celostátní test	2	v		
	Celostátní test	3	v		
UK-	Doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)	3	v	v	v
ENG	Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň	3	v	v	v
	Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)	3	v		v
UK- WLS	Doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)	3	v	v	v
	Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň	3	v	v	v
	Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)	3	v		v
UK- NIR	Doklad o všeobecném sekundárním vzdělání (GCSE)	3	v	v	v
	Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá vedlejší úroveň	3	v	v	v
	Doklad o všeobecném vzdělání – pokročilá úroveň (úroveň A nebo A2)	3	v		v
UK- SCT	Národní stupeň 5	3	v		v
	Vyšší stupeň	3	v		v
	Rozšířený vyšší stupeň	3	v		v
ME	Maturitní zkouška*	3	v		v
	Odborná zkouška*	3	v		v
NO	Závěrečná zkouška na nižší sekundární úrovni – angličtina	2	v	v	
	Zkouška ze společných základních předmětů – angličtina	3	v		v
	Zkouška ze společných základních předmětů – cizí jazyky na úrovni znalostí I nebo II	3	v		v
	Zkouška z předmětů vzdělávacího programu: angličtina nebo cizí jazyky na úrovni znalostí I, II nebo III*	3	v		v
RS	Přijímací zkouška do bilingvních tříd v primárních školách	2		v	
	Přijímací zkouška do bilingvních tříd na gymnáziích	2		v	
	Přijímací zkouška do jazykových gymnázií a tříd*	2		v	
TR	Společné zkoušky 8. ročníku	2	v	v	
	Vstupní zkouška na vysokou školu 5	3	v		v

⁽²⁷⁾ Výsledky „celostátních testů“ z angličtiny, z francouzštiny a z němčiny se použijí k určení vhodného směru vzdělávání na úrovni ISCED 3 pouze u žáků nižšího sekundárního odborného vzdělávání.

Tabulka č. 3: Hlavní účely orientačních testů z jazyků, úroveň ISCED 2 a 3, 2014/15

	Název testu	Hodnocení výuky a učení na úrovni školy/třídy/žáka				
		Hodnocení vzdělávacího systému		Test na úrovni ISCED		
BE de	Vysvědčení z francouzského jazyka B1			3	v	
	Vysvědčení z francouzského jazyka B2			3	v	
BE nl	Národní program prověřování dovedností ve francouzštině: čtení, poslech a psaní			2	v	v
	Národní program prověřování dovedností ve francouzštině: poslech a ústní projev			3	v	v
BG	Celostátní externí zkouška			2	v	
	Celostátní externí zkouška			2	v	
CZ	Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol			2	v	v
	Výběrové ověřování výsledků žáků na úrovni 4. a 8. ročníků základních škol a 2. ročníků středních odborných škol			3	v	v
DK	Celostátní test			2		v
DE	Srovnávací testy VERA			2		v
	Národní srovnání v jazycích			2	v	v
ES	Národní testy v 8. ročníku (Valencie, Extremadura, Madrid, Navarra, Murcie a Baskicko): Valencie: Prověřovací hodnocení: test jazykových znalostí Extremadura: Prověřovací hodnocení EDEX Madrid: Test ústních a písemných dovedností (CEFR A2, B1 a B2) Murcie: Regionální prověřovací hodnocení Navarra: Prověřovací hodnocení: jazykové znalosti anglického jazyka Baskicko: Prověřovací hodnocení:			2	v	v
	Národní testy v 10. ročníku (Kanárské ostrovy, Kantábrie, Katalánsko, Extremadura a Madrid): Kanárské ostrovy: Certifikační test žáků CLIL v 10. ročníku – zkoušky GESE Trinity College Kantábrie: Standardizované testy z angličtiny Katalánsko: Hodnocení výsledků nižšího sekundárního vzdělávání Extremadura: Souhrnné hodnocení bilingvních tříd Madrid: Test ústních a písemných dovedností (CEFR A2, B1, B2 a C1)			2	v	v
FR	Hodnocení CEDRE			2	v	
LT	Standardizovaný test z cizího jazyka			2		v
LU	Standardizované testy			2	v	
	Celostátní testy z angličtiny			2		v
	Celostátní testy z francouzštiny*			2		v
	Celostátní testy z němčiny*			2		v
HU	Hodnocení z cizího jazyka			2	v	v
	Hodnocení z cizího jazyka			2	v	v
	Cílené prověření jazykových znalostí*			2	v	v
	Cílené prověření jazykových znalostí*			2	v	v
	Cílené prověření jazykových znalostí			3	v	v
MT	Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně			2		v
	Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně			2		v
	Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně			2		v
	Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně			3		v
	Ročníkové zkoušky na školách sekundární úrovně			3		v
AT	Přezkoušení národních vzdělávacích standardů			2	v	v
PT	Přijímací zkouška z angličtiny			2	v	v
RO	Celostátní hodnocení: Test oblasti jazyka a komunikace ve vzdělávacím programu			2		v

		Hodnocení výuky a učení na úrovni školy/třídy/žáka		
		Hodnocení vzdělávacího systému		
	Název testu	Test na úrovni ISCED		
SI	Celostátní prověření znalostí	2	v	v
FI	Druhý národní jazyk: švédština jako jazyk B, 9. ročník; finština jako jazyk A; nebo úroveň rodilého mluvčího, 9. ročník	2	v	v
	Cizí jazyky v 9. ročníku*	2	v	v
IS	Islandské celostátní zkoušky	2	v	
LI	Standardní testy s definovaným obsahem	2	v	v
	Adaptivní systém testování prostřednictvím webu: žáci 8. ročníku*	2		v
ME	Externí/interní prověření znalostí na konci druhého cyklu	2	v	v
	Externí prověření znalostí na konci třetího cyklu	2	v	v
NO	Celostátní test – angličtina	2	v	v

VÝKONNÁ AGENTURA PRO VZDĚLÁVÁNÍ, KULTURU A AUDIOVIZUÁLNÍ OBLAST

ANALÝZA POLITIK V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ A MLÁDEŽE

Avenue du Bourget 1 (BOU2)

B-1049 Brussels

<http://ec.europa.eu/eurydice>

Odpovědná redaktorka

Arlette Delhaxhe

Autoři

Nathalie Baïdak (koordinace), Isabelle De Coster, Marta Crespo Petit

Grafická úprava

Patrice Brel

Technická koordinace

Gisèle De Lel

Překlad

PRESTO – překladatelské centrum s.r.o.

Redakce českého překladu

Jana Halamová

NÁRODNÍ ODDĚLENÍ EURYDICE

BELGIE

Unité Eurydice de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/008
1080 Bruxelles
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost;
expert: Nathalie Delvigne

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Příspěvek oddělení: Eline De Ridder (koordinace); expert z
the Agency for Quality Assurance in Education and
Training: Marie Brems; expert z the Department of
Education and Training: Sien Van den Hoof

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Autonome Hochschule in der DG
Monschauer Strasse 57
4700 Eupen
Příspěvek oddělení: Thomas Ortmann and Stéphanie Nix

BOSNA A HERCEGOVINA

Ministry of Civil Affairs
Department for Education B&H
Trg BiH 3
71000 Sarajevo

BULHARSKO

Oddělení Eurydice
Human Resource Development Centre
Education Research and Planning Unit
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Příspěvek oddělení: Anna Arsenieva-Popova (expert)

BÝVALÁ JUGOSLÁVSKÁ REPUBLIKA MAKEDONIE

National Agency for European Educational Programmes
and Mobility
Porta Bunjakovec 2A-1
1000 Skopje

ČERNÁ HORA

Oddělení Eurydice
Vaka Djurovica bb
81000 Podgorica
Příspěvek oddělení: Divna Paljević-Šturm, Examination
Centre

ČESKÁ REPUBLIKA

Národní oddělení Eurydice
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Příspěvek oddělení: Sofie Doškářová, Jana Halamová,
Petra Prchlíková; expert: Petr Drábek

DÁNSKO

Oddělení Eurydice
The Agency for Higher Education
Bredgade 43
1260 København K
Příspěvek oddělení: The Danish Ministry of Education and
the Danish Agency for Higher Education

ESTONSKO

Oddělení Eurydice
Analysis Department
Ministry of Education and Research
Munga 18
50088 Tartu
Příspěvek oddělení: Kersti Kaldma (koordinace); experti:
Kristi Mere, Kersti Sõstar

FINSKO

Oddělení Eurydice
Finnish National Board of Education
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Příspěvek oddělení: Kristiina Volmari

FRANCIE

Francouzské oddělení Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement
supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
performance
Mission aux relations européennes et internationales
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Příspěvek oddělení: Bruno Trosseille and
François Monnanteuil (expert)

CHORVATSKO

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Donje Svetice 38
10000 Zagreb
Příspěvek oddělení: Duje Bonacci

IRSKO

Oddělení Eurydice
Department of Education and Skills
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Příspěvek oddělení: Breda Naughton (P.O., Curriculum &
Assessment Policy Unit, Department of Education &
Skills); Tim Desmond (State Examinations Commission);
Anne Gallagher (Multilingualism Indicator Expert Group)

ISLAND

Oddělení Eurydice
Education Testing Institute
Víkurbær 3
203 Kópavogur
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

ITÁLIE

Italské oddělení Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Příspěvek oddělení: Simona Baggiani;
expert: Diana Saccardo (*Dirigente tecnico, Ministero
dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca*)

KYPR

Oddělení Eurydice
Ministry of Education and Culture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Příspěvek oddělení: Christiana Haperi;
expert: Efrosyni Tofaridou (Department of Secondary
General Education, Ministry of Education and Culture)

LICHTENŠTEJNSKO

Informationsstelle Eurydice
Schulamnt des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

LITVA

Oddělení Eurydice
National Agency for School Evaluation
Didlaukio 82
08303 Vilnius
Příspěvek oddělení: Irena Raudienė (expert)

LOTYŠSKO

Oddělení Eurydice
State Education Development Agency
Valņu street 3
1050 Riga
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost;
expert: Rita Kursīte (National Centre for Education)

LUCEMBURSKO

Národní oddělení Eurydice
ANEFORÉ ASBL
58, boulevard Grande-Duchesse Charlotte
1330 Luxembourg
Příspěvek oddělení: Tom Michels (MENJE Luxembourg)
and Kathleen Lapie (National Eurydice Unit Luxembourg)

MAĎARSKO

Národní oddělení Eurydice
Hungarian Institute for Educational Research and
Development
Szobránc utca 6-8
1143 Budapest
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

MALTA

Oddělení Eurydice
Research and Development Department
Ministry for Education and Employment
Great Siege Rd.
Floriana VLT 2000
Příspěvek oddělení: Odette Vassallo (expert)

NĚMECKO

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
EU Bureau of the German Ministry for Education and
Research, PT-DLR
Rosa-Luxemburg-Str.2
10178 Berlin

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Graurheindorfer Straße 157
53117 Bonn
Příspěvek oddělení: Thomas Eckhardt a Brigitte Lohmar

NIZOZEMSKO

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Etage 4 – Kamer 08.022
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost – the Ministry of
Education, Culture and Science a The Board of
Examinations (*College voor Toetsen en Examens*)

NORSKO

Oddělení Eurydice
Ministry of Education and Research
AIK-avd., Kunnskapsdepartementet
Kirkegata 18
P. O. Box 8119 Dep.
0032 Oslo
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

POLSKO

Oddělení Eurydice
Foundation for the Development of the Education System
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Příspěvek oddělení: Beata Platos; expert: Radosław
Kucharczyk (PhD, University of Warsaw)

PORTUGALSKO

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direção-Geral de Estatísticas da Educação e Ciência
(DGEEC)
Av. 24 de Julho, 134
1399-054 Lisboa
Příspěvek oddělení: Isabel Almeida;
mimo oddělení: Paula Simões

RAKOUSKO

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung und Frauen
Abt. Internationale multilaterale Angelegenheiten
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

RUMUNSKO

Oddělení Eurydice
National Agency for Community Programmes in the Field
of Education and Vocational Training
Universitatea Politehnică București
Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 București
Příspěvek oddělení: Veronica – Gabriela Chirea; ve
spolupráci s experty: Anca Maria Pegulescu, Ministry of
Education and Scientific Research (Inspector for English
Language); Roxana Mihail, The National Centre for
Assessment and Examinations (Head of the Research-
Development Projects), Dan Ion Nasta, Institute of Science
Education (Researcher)

ŘECKO

Oddělení Eurydice
Directorate of European and International Affairs
Ministry of Culture, Education and Religious Affairs
37 Andrea Papandreu Str. (Office 2172)
15180 Maroussi (Attiki)
Příspěvek oddělení: Magda Trantallidi,
Nicole Apostolopoulou

SLOVENSKO

Oddělení Eurydice
Slovak Academic Association for International Cooperation
Křížkova 9
811 04 Bratislava
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

SLOVINSKO

Oddělení Eurydice
Ministry of Education, Science and Sport
Education Development Office
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Příspěvek oddělení: Saša Ambrožič Deleja;
expert: Karmen Pižorn (University of Ljubljana, Faculty of
Education) a Suzana Bitenc Peharc (National
Examinations Centre)

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Oddělení Eurydice pro Anglii, Wales and Severní Irsko
Centre for Information and Reviews
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire, SL1 2DQ
Příspěvek oddělení: Maureen Heron

Skotské oddělení Eurydice
c/o Learning Analysis
Education Analytical Services
Scottish Government
Area 2D South, Mail point 28
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Příspěvek oddělení: Catriona Rooke, Scottish
Government; experts: Susan Waugh, Toria Fraser,
Jonathan Ferrier and Douglas Ansdell, Curriculum,
Qualifications and Gaelic, Scottish Government

SRBSKO

Srbské oddělení Eurydice
Foundation Tempus
Resavska 29
11000 Belgrade
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

ŠPANĚLSKO

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa
(CNIIE)
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
c/ Torrelaguna, 58
28027 Madrid
Příspěvek oddělení: Flora Gil Traver; externí experti: Jorge
David Serrano Duque, experts from the education
departments of the Autonomous Communities

ŠVÉDSKO

Oddělení Eurydice
Universitets- och högskolerådet/The Swedish Council for
Higher Education
Universitets- och högskolerådet
Box 45093
104 30 Stockholm
Příspěvek oddělení: sdílená odpovědnost

TURECKO

Oddělení Eurydice
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Příspěvek oddělení: Osman Yıldırım Uğur, Dilek Güleçyüz

Jazyky v sekundárním vzdělávání: přehled celostátních testů v Evropě – 2014/15

Tato studie poskytuje srovnávací přehled celostátních testů v evropských zemích, které ověřují jazykové kompetence žáků v sekundárním vzdělávání. Předmětem analýzy jsou témata jako zvyšování významu národního testování jazyků, cíle testů, testované dovednosti, stejně tak jako prostředky vytvořené jednotlivými zeměmi za účelem zajištění důsledného a spolehlivého postupu hodnocení. Zabývá se také vlivem Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (CEFR) na testování na národní úrovni.

Zpráva zahrnuje informace z 28 členských zemí Evropské unie, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Turecka, Černé hory a Srbska. Referenčním rokem je školní rok 2014/15.

Úkolem sítě Eurydice je poznávat a objasňovat organizaci a fungování různých evropských vzdělávacích systémů. Tato síť popisuje národní vzdělávací systémy a zpracovává tematické srovnávací studie i další ukazatele a statistiky. Všechny publikace Eurydice jsou zdarma dostupné na internetových stránkách nebo na vyžádání v tištěné podobě. Cílem Eurydice je prostřednictvím své práce zlepšovat porozumění, spolupráci, důvěru a mobilitu na evropské i mezinárodní úrovni. Síť Eurydice se skládá z národních oddělení sídlících v jednotlivých evropských zemích. Její aktivity koordinuje Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast. Více informací lze nalézt na adrese <http://ec.europa.eu/eurydice>.

